

Frida Sjursdatter Tingstad

“Wallah du tror gora folka skal se på deg som om du er verdt mer eller? Bare fordi du kan snakke snobbete norsk”

En kritisk diskursanalyse av nordmenns holdninger til «kebabnorsk»

Masteroppgave i Lektorutdanning i nordisk

Veileder: Brit Mæhlum

Mai 2022

Frida Sjursdatter Tingstad

“Wallah du tror gora folka skal se på deg som om du er verdt mer eller? Bare fordi du kan snakke snobbete norsk”

En kritisk diskursanalyse av nordmenns holdninger til «kebabnorsk»

Masteroppgave i Lektorutdanning i nordisk
Veileder: Brit Mæhlum
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

SAMMENDRAG

Multietnolektisk stil, eller «kebabnorsk» som det kalles på folkemunne, har fått økt oppmerksomhet i mediebildet det siste tiåret på grunn av språkstilens fremstilling i musikk, bøker og serier. En rekke norske medie- og næringslivsprofiler har uttalt seg om hva de synes om språkstilen, og kommentarfelt fylles opp av det vi kan kalle «vanlige folks» holdninger.

Målet med denne studien er å undersøke hvilke forestillinger, ideologier, syn og oppfatninger som kommer til uttrykk i nordmenns omtaler av multietnolektisk stil. For å besvare dette som utgjør studiens problemstilling, undersøker jeg to kronikker samt tilhørende kommentarfelt.

Kommentarfeltforskning er et nokså nytt og lite etablert forskningsfelt, men har vist seg å være svært hensiktsmessig for å avdekke kompleksiteten i lekfolks holdninger. Med utgangspunkt i en folkelingvistisk og kritisk sosiolingvistisk tilnærming, illustrerer studiens analyse hvordan folks holdninger til multietnolektisk stil handler om mer enn bare språket i seg selv – debatten henger også i stor grad sammen med den generelle debatten om innvandrere, integrering og norskhet.

Kommentarer fra deltakerne presenteres ut fra to overordnede perspektiv: et *fremmedgjøring- og stigmatiseringsperspektiv*, som omhandler nordmenns forestillinger og oppfatninger knyttet til det «fremmede» ved multietnolektisk stil, og et *maktperspektiv*, der vi blir gjort bevisste på hvilke maktforhold som blir tolket inn i bruken av språkstilen, og hvordan diskurser både kan bidra til å reprodusere og motarbeide slike maktforhold. «Kebabnorsk» har tradisjonelt blitt oppfattet som mangelfulle norskkunnskaper og et begrenset norskspråklig repertoar samt assosiasjoner knyttet til å være mislykket på skolen og arbeidsledighet. Analysen min viser at denne tolkningen av multietnolektisk stil fortsatt er fremtredende i det norske samfunnet.

Studien min diskuterer og antyder imidlertid at det har begynt å skje en utvikling og endring i «vanlige folks» holdninger, der nordmenn i økende grad utfordrer de tradisjonelle oppfatningene av språkstilen. Multietnolektisk stil blir av mange oppfattet som en etablert variant av norsk, og der brukere av språkstilen tillegges en naturlig «norsk» identitet.

ABSTRACT

Multiethnic youth language, or “Kebab Norwegian” as it is called in popular speech, has received increased attention in media the last decade because of its representation in music, books, and series. Multiple media - and businesspeople in Norway have expressed their opinions on the language style, and social media postings include what we might call “ordinary people’s” attitudes towards this particular language style.

The purpose of this study is to examine which conceptions, ideologies, visions and ideas of multiethnic youth language that are expressed in public opinion (in Norway). To answer this research question, I examine two feature articles including related public postings on social media commenting the articles.

Researching comment postings in social media is a relatively new and not that established research field but has turned out to be useful to expose the complexity in ordinary people’s attitudes. By using a colloquial linguistic and critical sociolinguistic approach, this study’s analysis reveals how people’s attitudes toward multiethnic youth language reflect on more than just the language alone – the debate is broadly related to the general debate regarding immigrants, integration and “Norwegianness”.

The participants’ comments are presented from two main perspectives: A perspective on *estrangement and stigmatizing* that reflect on Norwegian’s conceptions and ideas related to the “strangers” aspect of multiethnic youth language, and a perspective on *power*, a perspective that informs us about which power relations that are being associated with use of the language style, and how discourses both contribute to reproduce - and oppose such power relations. “Kebab Norwegian” has traditionally been associated with rudimentary Norwegian skills and limited linguistic repertoires, as well as being tied to underperformance in school and unemployment. My analysis reveals that this interpretation on multiethnic youth language still is prominent in the Norwegian society.

However, the study discusses and indicates that there is an ongoing development and change in public opinion, a change that implies that Norwegians to an increasing extent challenge the traditional views of this language style. Many now consider multiethnic youth language as an established version of the Norwegian language, and the users of this language style part of a natural “Norwegian” identity.

FORORD

Årene før master har nærmest fungert som en oppladning til det som skulle vise seg å bli studiets høydepunkt – å kunne fordype seg på *ekte* i det man brenner for. Det er derfor på sin plass å takke alle rappere, forfattere og serieskapere der ute som har rettet søkelys mot multietnolektisk stil, og ikke minst mine kjære elever som har vist meg hvor mye identitet og tilhørighet som ligger i denne språkstilen. Det er takket være dere at jeg skriver denne oppgaven.

Til tross for at engasjement mitt for prosjektet stort sett har vært en positiv opplevelse, har det tidvis vært slitsomt å være *så* investert i noe. Jeg er derfor evig takknemlig for alle de fine folkene jeg har rundt meg. En spesiell takk til min kjære mamma, bestemor og farmor for at dere har latt dere rive med av min entusiasme til prosjektet. Føler meg enormt heldig som har så kloke og inspirerende forbilder som dere, som jeg både kan dele livets opp- og nedturen med. To andre som fortjener en stor takk, er mine fantastiske brødre, Håvard og Åsmund. Livet med dere er en fest, og latteren sitter aldri så løst som når vi tre er sammen.

En annen viktig faktor for at prosjektet lot seg gjennomføre, er min drømmestudiepartner, Marielle. Vår felles sans for galgenhumor, kombinert med entusiasme, har vært den perfekte oppskriften på å komme seg gjennom lange arbeidsdager, og det er virkelig en seier i seg selv. Forhåpentligvis kan vi besøke hverandre på hver vår vingård i Frankrike og Spania en gang i nærmeste fremtid, inshallah.

Og sist, men ikke minst, en stor takk og hyllest til min kjære veileder, Brit Mæhlum. Jeg har enorm respekt for deg, både som menneske og akademiker. Oppgaven min ville ikke blitt til uten dine oppmuntrende ord, råd, gode tips og lærerike tilbakemeldinger underveis – på papir og i den sosiolingvistiske lesegruppa vår. Din raushet, varme, faglige dybde og humoristiske sans har gjort masterprosessen til en svært god opplevelse.

Alt i alt har dette vært en berikende prosess som har gitt rom for kreativitet og utforsking. Endelig kan jeg bekrefte at tatoveringen min stemmer: *Per ardua ad astra*.

Frida Sjursdatter Tingstad

Trondheim, mai 2022

INNHOLD

SAMMENDRAG	I
ABSTRACT	III
FORORD	V
DEL I: FØR UNDERSØKELSEN	1
1.0 Innledning og aktualisering av tema	1
1.1 Min motivasjon og ambisjon	2
1.2 Problemstilling og presisering av målsettinger	3
1.3 Struktur på oppgaven	3
2.0 Bakgrunn og teoretiske hovedretninger	2
2.1 Tidligere forskning	2
2.2 Folkelingvistikk og kritisk sosiolingvistikk	4
2.2.1 <i>Språkholdninger</i>	5
2.2.2 <i>«Kebabnorsk» og multietnolektisk stil – to betegnelser på samme fenomen?</i>	7
3.0 Metode	8
3.1 Forskningsdesign	8
3.1.1 <i>Systematisering av empiri</i>	8
3.1.2 <i>Kritisk diskursanalyse</i>	10
3.1.3 <i>Bevissthet om og refleksjon rundt egen rolle</i>	11
3.2 Om forskningsprosessen	12
3.2.1 <i>Datainnsamling</i>	12
3.2.2 <i>Presentasjon av datamaterialet</i>	14
3.2.3 <i>Kommentarfelt som ytringsarena</i>	14
3.2.4 <i>Etiske aspekt</i>	15
DEL II: ANALYSE	17
4.0 Innledning og presentasjon av kronikkene	17
4.1 Reaksjoner som ble trigget av kronikkene	19
5.0 Fremmedgjøring- og stigmatiseringsperspektivet	21
5.1 Språklig differensiering: en forklaring på skillet som skapes mellom «oss» og «dem»	21
5.1.2 <i>Den protypiske innvandrer</i>	22
5.1.2 <i>Den norske versus den ikke-norske identiteten</i>	25
5.1.3 <i>Det utviklede versus det avanserte</i>	27
6.0 Maktperspektivet	32
6.1 Språk og avmakt	33
6.1.1 <i>Å beherske språk er viktig for å lykkes i samfunnet</i>	33

<i>6.1.2 Du mister din troverdighet</i>	36
<i>6.1.3 Lite effektivt maktmiddel</i>	37
6.2 <i>Nei til ekskludering, ja til mangfold og integrering</i>	39
<i>6.2.1 Legg bort språksnobberiet!</i>	39
<i>6.2.2 Ungdommer tilpasser seg den sosiale situasjonen</i>	41
<i>6.2.3 Språket vil alltid utvikle seg</i>	43
6.3 Humoristisk virkemiddel	44
7.0 Avsluttende drøfting	47
LITTERATUR	50
VEDLEGG: UTVIKLING AV TEMAER	53
MASTEROPPGAVENS RELEVANS FOR LÆRERYRKET	62

DEL I: FØR UNDERSØKELSEN

1.0 Innledning og aktualisering av tema

Fuck å bevisse for poteter at jeg er god med pennen. Kan forskjellen-ennen på hu og hun og hennen.

Dette sitatet er hentet fra låten “Iboprofen” (2022), som fremføres av Chirag Rashmikan Patil fra rapduoen Karpe. Oversatt til tradisjonell norsk synger rapperen at han er lei av å bevisse «etniske» nordmenn om at han er god til å skrive. Gjennom den satiriske formuleringen «kan forskjell-ennen på hu og hun og hennen» viser han nettopp at han er i stand til å leke med språket, samtidig som han utfordrer forestillingen om det «perfekte» norske. I Karpes nyeste album- og filmkonsept “Omar Sheriff” (2022) inkluderer de både ord på fransk, arabisk, gujarati og tysk, noe som har resultert i at «Allah, Allah» ikke lenger bare ropes i moskéen, men også på dansegulvet.

En slik måte å bruke det norske språket på som Karpe gjør, har ofte blitt omtalt som «kebabnorsk» på folkemunne, eller *multietnolektisk stil* blant språkforskere. Tidligere forskning viser imidlertid at disse språklige trekkene blir oppfattet som *avvikende* fra «korrekt» norsk grammatikk, og der grensene mellom multietnolektisk stil og norsk med mellomsspråkstrekk ofte er uklare for mange majoritetsspråklige (Hårstad, Mæhlum & van Ommeren 2021: 100). Språkstilen tolkes dermed som et uttrykk for «dårlig» og «gebrokken» norsk. Slike uttalelser finner vi blant annet hos tidligere toppsjef i kommunikasjonsbyrået Geelmuyden Kiese (GK), Hans Geelmuyden. Geelmuyden kom med følgende uttalelse om «kebabnorsk» i et intervju:

Ja, når vi søker etter folk er det ikke noe drawback å hete Ahmed, men du må kunne norsk. Det er en del med etnisk bakgrunn som ikke er gode nok i norsk og vi lever i en skriftlig kultur. Kebabnorsk er ikke godt nok i GK. (Andersen & Jerijervi 2020)

Dette sitatet signaliserer at det eksisterer forestillinger om hva som er «god nok» norsk i kommunikasjonsbransjen, som kan sies å være et rimelig krav i arbeid som har å gjøre med kundebehandling. Det er naturlig at arbeidsgivere stiller krav til sine ansatte, også når det gjelder språkkompetanse. Det som imidlertid fremstår som interessant, er utsagnet om at «kebabnorsk ikke er godt nok i GK». I dette tilfellet anses språkstilen som et uttrykk for mangelfulle språkkunnskaper, og Geelmuyden impliserer dermed at «kebabnorsk» er et

synonym for «gebrokken» norsk, eller norsk med «aksent», i tillegg til at det er folk med «etnisk» bakgrunn som snakker slik. Uttalelsen gikk ikke umerket forbi, og SV-politiker og samfunnsdebattant Assad Nasir var blant medieprofilene som hevet stemmen i forbindelse med Geelmuydens utsagn om «kebabnorsk»:

Selvfølgelig skal man beherske språket svært godt hvis man skal jobbe med kommunikasjon, men han får det til å høres ut som om alle vi med minoritetsbakgrunn går rundt og snakker kebabnorsk. Hvis han hadde gjort en innsats ville han ganske raskt ha fått avkrefte denne antakelsen. (Castello 2020)

Nasir understreker med andre ord at det er en misoppfatning at alle med minoritetsbakgrunn snakker «kebabnorsk», der han refererer til seg selv som en av del av de minoritetsspråklige. Han forklarer videre i intervjuet at Oslo kommune, som en oppdragsgiver, må jobbe aktivt for å motarbeide slike «generaliserende» holdninger mot minoritetsspråklige som Geelmuyden gir uttrykk for (Castello 2020).

Disse ulike eksemplene viser hvordan det råder uenighet blant nordmenn om hva de språklige trekkene til multietnolektisk stil, eller «kebabnorsk», signaliserer, og hvem som snakker slik. Noen anser det som et kunstnerisk uttrykk, andre som mangelfull språkkompetanse.

1.1 Min motivasjon og ambisjon

Noe av det som har motivert valget mitt av studieobjekt, er helt klart interesse. Allerede i et notat fra 9. august 2019 skrev jeg ned følgende idéer om hva jeg ønsket som tema for bachelor- og masteroppgaven: «Stigmatisering av minoritetsspråklige: medias fremstilling av «ghetto»-områder som Stovner og Grorud». På dette tidspunktet gikk jeg lektorutdanning med samfunnsfag som hovedretning, men etter ett år med nordisk som fag 2, ble det naturlig å velge den lingvistiske løypa. Det som for alvor fikk meg til å ta dette valget var da professor i nordisk språkvitenskap Ivar Berg kunne informere om at det finnes et krysningsfelt mellom sosiologi og lingvistikk; nemlig sosiolingvistikk. Hvem takker vel ikke ja til det beste av to verdener?

Tatt i betraktning at jeg både har hatt en interesse for multietnolektisk stil som språkfenomen og medias fremstilling av språkstilen, var det naturlig å vinkle oppgaven inn mot et holdningsperspektiv. Jeg har fra før skrevet en bacheloroppgave som tar for seg holdningskontrasten mellom lekfolk og lingvister når det gjelder synet på multietnolekt (Tingstad 2020). De snaue 7,5 studiepoengene bacheloren tilsvarte, la imidlertid en del

begrensninger for hvor mye jeg kunne fordype meg i temaet. Jeg satt derfor igjen med en iver etter å utforske tematikken mer systematisk da oppgaven var levert. Dette har jeg heldigvis fått anledning til i masteravhandlingen min, til tross for at jeg også her har måtte akseptere at man ikke kan inkludere alt.

1.2 Problemstilling og presisering av målsettinger

Min problemstilling lyder som følger:

Hvilke forestillinger, ideologier, syn og oppfatninger kommer til uttrykk i nordmenns omtaler av multietnolektisk stil?

Oppgavens studieobjekt er altså *folkelingvistiske* forestillinger om multietnolektisk stil. Jeg forsøker å undersøke hvordan denne språkstilen betegnes, gjenkjennes og tillegges verdier av «vanlige folk» i Norge, ved å ta utgangspunkt i kommentarfeltbrukeres omtaler av språkstilen. Jeg har valgt å nærme meg studieobjektet gjennom empiridrevet utforsking og teoriutvikling, og har derfor unngått å formulere spesifikke hypoteser og forskningsspørsmål. Det skal imidlertid presiseres at studien forsøker å synliggjøre hvilke maktforhold som tolkes inn i bruk av multietnolektisk stil og hvordan diskurser både bidrar til å reprodusere og motarbeide disse maktforholdene. Sagt på en annen måte forsøker studien å avdekke forestillinger om språk, og koble disse sammen med samfunnsmessige fenomen.

En viktig avklaring når det gjelder termbruk, er at begrepsparet *multietnolektisk stil* og «kebabnorsk» i seg selv signaliserer ulike forestillinger om den språklige praksisen. I denne studien bruker jeg den faglige termen *multietnolektisk stil* om de språklige trekkene som deltakerne i kommentarfeltet ytrer seg om. I datamaterialet mitt blir imidlertid «kebabnorsk» brukt som betegnelse av folk flest, og i analysen av kommentarene kommer jeg til å benytte meg av de termene som deltakerne selv bruker. Det har vist seg at deltakerne bruker «kebabnorsk» om nokså ulike språklige fenomener, og termen fremstår slik sett som upresis og til tider misvisende. I kapittel 2 gir jeg en grundigere omtale av denne mangfoldige termbruken.

1.3 Struktur på oppgaven

Oppgaven min er delt i to hoveddeler, der den første delen består av bakgrunnen og forutsetningene for undersøkelsen og analysen, som utgjør del to av oppgaven. I del (I) presenterer jeg tidligere forskning som er relevant for egen undersøkelse samt hvilke teoretiske hovedretninger denne studien bygger på. Ettersom oppgaven er empiridrevet og baserer seg på eget materiale, har det ikke vært ønskelig å ha et for omfattende teorikapittel innledningsvis, da dette kan overskygge interessante temaer og spørsmål fra empirien. Deretter følger et

metodekapittel der jeg gjør rede for og begrunner forskningsdesignet og -prosessen. Dette kapitlet har jeg viet særlig plass til, da kommentarfeltforskning er et lite etablert forskningsfelt. Det har derfor vært ønskelig å gi en grundig forklaring på hvordan en slik type forskning kan foregå. I del (II) presenterer jeg de to kronikkene som kommentarfeltbrukerne diskuterer, og hva de trigger av reaksjoner. Deretter gjør jeg en tematisk analyse av de ulike kommentarene, fordelt på to overordnede tilnærminger. Teoretiske perspektiver som har vist seg som relevante underveis i forskningsprosessen, blir presentert der hvor de gjør seg gjeldende i presentasjonen av funn. Presentasjon og fortolkning av funn vil dermed foregå om hverandre.

2.0 Bakgrunn og teoretiske hovedretninger

I denne delen presenteres først tidligere forskning på temaet. Deretter blir det gjort rede for de teoretiske hovedretningene som er lagt til grunn for å besvare problemstillingen.

2.1 Tidligere forskning

Denne studien tar utgangspunkt i tidligere forskning som er gjort på lekfolks omtaler av multietnolektisk stil – både i form av holdningsundersøkelser samt medias fremstillinger av språkstilen. Her skal det presiseres at forskning på flerspråklige praksiser er et komplekst fagfelt, og da særlig når det gjelder grensene mellom multietnolektisk stil og norsk med mellomspråkstrekk. Kulbrandstad (2004) viser nettopp at termen «kebabnorsk» ikke utelukkende brukes med referanse til språk i flerkulturelle ungdomsmiljøer, men også om norsk med innvandrerpreg mer generelt. I Kulbrandstads (2006) studie om holdninger til norsk med utenlandsk aksent viser han at denne måten å snakke norsk på ofte blir referert til som «kebabnorsk». I studien påpekes det at mange gir uttrykk for en negativ innstilling til norsk med aksent, ofte knyttet til betegnelsen «gebrokken» norsk.

Forskningen på multietnolektisk stil i Norge fikk for alvor et oppsving med prosjektet Utviklingsprosesser i urbane språkmiljø (UPUS), som pågikk i perioden 2005-2010. Prosjektet resulterte i en rekke publikasjoner, og flere av disse tar blant annet opp holdninger til multietnolektisk stil. Et viktig bidrag til forskningen finner vi i avhandlingen til Stian Hårstad (2010) om unge språkbrukere i Trondheim. Språkforskeren bruker perspektiver hentet fra Bourdieus teori om lingvistiske markeder for å forklare hvordan denne språkstilen tillegges skiftende «lingvistisk kapital». Innenfor de aktuelle ungdomsmiljøene blir språkstilen ansett som verdifull, mens den utenfor miljøene blir vurdert negativt (Hårstad 2010). Dette har tydeligst kommet frem i studier i Trondheim, mens en i Oslo ser tendenser til at språkstilen oppfattes som en mer eller mindre etablert dialekt, og på den måten blir betraktet som en

naturlig del av det språklige landskapet i byen (Hårstad & Opsahl 2013: 113).

Sosialantropologene Judith Irvine og Susan Gal (2000) har utviklet et teoretisk rammeverk som kan brukes til å avdekke språkideologier og differensieringsprosesser, og dette beskrives i artikkelen «Language ideology and linguistic differentiation». Rammeverket har blitt tatt i bruk i nasjonal og internasjonal sosiolingvistisk forskning, der forskere har forsøkt å avdekke språkideologier og differensieringsprosesser ved å undersøke hvordan media omtaler og beskriver språk og språkbruk (f.eks. Ims 2014; Svendsen 2014; Enersen 2019). Blant annet forsøker Ingun Indrebø Ims (2014) å avdekke språkideologier og differensieringsprosesser gjennom sin diskursanalyse av fremstillingen av tre nordmenn med innvandrerbakgrunn og hvordan de snakker norsk i TV-programmet «Alle snakker norsk» fra 2010. En av deltakerne snakker et oslo-vest-talemål, den andre en nordlandsk dialekt, mens den tredje deltakeren ilegges å snakke «kebabnorsk». Ims (2014) viser at disse ulike måtene å snakke på er ideologiserte, der tradisjonelle dialekter snakket med en aksent blir høyere verdsatt sosialt og språklig enn den fremstilte «kebabnorsk»-talen i den østlige delen av Oslo. I tillegg viser Ims (2014) hvordan medias fremstillinger bidrar til å reprodusere språkideologiske oppfatninger. Bente Ailin Svendsens (2014) viser i sin analyse av en mediedebatt om «kebabnorsk» i 2009 hvordan programledere og journalister er med på å konstruere stereotype oppfatninger av flerspråklige praksiser i ungdomsmiljøer. De språklige praksisene, deriblant «kebabnorsk», forbindes ofte med mangelfulle norskkunnskaper og et begrenset norskspråklig repertoar samt assosiasjoner knyttet til å være mislykket på skolen og arbeidsledighet. Svendsen (2014) finner også at debatten er kjønnet, i den forstand at det kun er gutter som inngår i den. I debatten fremstilles følgende årsaksforhold: Hvis A («kebabnorsk»), så B (gutt/ung mann med innvandrerbakgrunn), så C (arbeidsledighet). Svendsens artikkel er dermed et viktig bidrag for å bryte ned fordommer i et samfunn der nye måter å snakke norsk språk på vokser frem (Kulbrandstad 2015: 267). Malin Enersen (2019) analyser hvordan norske medier fremstiller «svenske tilstander». I studien kommer det frem at mediene stereotyperer unge mennesker som lever i flerspråklige bymiljøer med en høy andel innvandrere, og da særlig muslimske innvandrere. Hun forklarer at de blir fremstilt som ikke-integrerte mennesker med manglende utdanning, manglende norskkferdigheter og med en «naturlig» trang til å begå kriminalitet (Enersen 2019: 54-55).

Mye av forskningen (f.eks. Kulbrandstad 2004; Kulbrandstad 2006; Hårstad og Opsahl 2013; Svendsen 2014) som er gjort på feltet har karakterisert «kebabnorsk» som negativt ladet, og funnene viser at ungdommer som bruker språkstilen opplever betegnelsen som stigmatiserende. Dette ser særlig ut til å gjelde ungdommer med flerkulturell bakgrunn

(Kulbrandstad 2015: 269). Hårstad og Opsahl (2013: 109) forklarer at termen «kebabnorsk» ser ut til å ha gjennomgått en diskursiv endring når det gjelder konnotasjoner – der termen i utgangspunktet kunne koples opp mot positive konnotasjoner til språklig kreativitet og nyskaping, mens den i seinere tid fungerer mer eller mindre synonymt for «dårlig norsk» eller «utviklet» norsk. Ifølge Ingun Ims (2013: 61) viser imidlertid resultater fra *Oslo-testen* at «kebabnorsk»-betegnelsen ikke utelukkende assosieres med noe negativt. I analysen kommer det frem at deltakernes bosted og kjønn har betydning for hvilke termer de benytter seg av. Menn benytter seg i betraktelig større grad enn kvinner av negative termer for å karakterisere slike talestiler. Termen «kebabnorsk» blir i større grad brukt av deltakere bosatt i Oslo øst enn i vest, og sammenlignet med termer som entydig er negativt ladet, kan dette tyde på at betegnelsen «kebabnorsk» har gått gjennom en diskursiv nøytralisering ifølge Ims (2013: 37). Hun antyder at dette kan være et tegn på at språkstilen er i ferd med å bli et akseptert register innen majoritetsspråket i Oslo, i alle fall i delene av byen der språkstilen er typisk brukt blant ungdommer.

Den danske språkforskeren Pia Quist (2015) skrev i 2015 en artikkel der hun analyserer kommentarfeltet til en debatt som etterfulgte en avisartikkel med tittelen «Har De talt «perkerdansk» i dag, unge mand?». Analysen sammenligner europeiske undersøkelser av medienes fremstillinger av multietnolektisk stil og viser i tillegg hvordan debatten skiller seg fra mer tradisjonelle debatter om språkstrid i Danmark. Quist (2015: 192) finner at det eksisterer forestillinger om hva som er «dansk» og «ikke-dansk, i den forstand at det skapes en ideologisk forbindelse mellom dansk identitet og «ordentlig språk». I så måte konkluderer språkforskeren med at mediefremstillingene og debattene i Danmark reproducerer språkideologier om et «rent» og «korrekt» språk som ikke bør blandes med «fremmede» elementer. Quist (2015: 191-192) viser også at debatten i stor grad henger sammen med den generelle debatten om innvandrere, integrering og danskhets.

2.2 Folkelingvistikk og kritisk sosiolingvistikk

De overordnede teoretiske rammeverkene i oppgaven er en folkelingvistisk og en kritisk sosiolingvistisk tilnærming. Etersom jeg i denne oppgaven tar utgangspunkt i hvordan lekfolk betegner, gjenkjenner og tillegger multietnolektisk stil verdier, plasserer jeg meg innenfor en folkelingvistisk forståelsesramme (Ims 2013: 40). Ifølge Bijvoet og Fraurud (2015: 109-110) var folkelingvistikk lenge oppfattet som kontroversiell innenfor lingvistikken. Lekmansforestillinger har ofte blitt betraktet som uvitenskapelig og derfor uinteressant for forskere (Bijvoet og Fraurud 2015: 10). Folkelingvister mener imidlertid at systematisk

kunnskap om vanlige folks oppfatninger om språk, utgjør viktige bidrag til forståelsen av både individuelle og sosiale forhold, ettersom språkbrukerne danner seg egne forestillinger om språket – snarere enn å basere seg på språkforskernes beskrivelser (Bijvoet og Fraurud 2015: 10). Dette gjelder blant annet hva man oppfatter som «rinkebysvenska», «perkerdansk» og «kebabnorsk».

Det er med andre ord ofte stor forskjell på lingvisters og lekfolks tilnæringer til endringer i det språklige landskapet. Kulbrandstad (2004: 133) forklarer at dette henger sammen med at folk som lever i en gitt språkvirkeligheten, ikke har tid til å vente på vitenskapen. Der hvor lingvister forsøker å beskrive og forklare endringsprosessene, må «vanlige folk» forholde seg til denne språkvirkeligheten, snakke om den og danne seg meninger om den med det samme (Kulbrandstad 2004: 133). Ims (2013: 40-41) fremhever at det er nødvendig å finne frem til kategorier og klassifikasjoner som folk selv bruker og kjenner seg igjen i, for å kunne si noe om hvordan meningsdannelse og meningssammenhenger blir til og skapes i språk og kultur. En folkelingvistisk tilnærming egner seg dermed godt for å undersøke lekfolks holdninger til multietnolektisk stil.

Studien forsøker videre å avdekke hvordan forestillinger om språket kan kobles til ulike samfunnsfenomen, og jeg plasserer meg derfor også innenfor en kritisk sosiolingvistisk forståelsesramme. Kritisk sosiolingvistikk legger vekt på at forholdet mellom språk og makt er gjensidig, og at forskning må undersøke hvordan språklige praksiser skaper, reproducerer eller motarbeider maktforhold (Heller, Pietikäinen & Pujolar 2017: 4). Av den grunn kan retningen sies å befinne seg i et krysningsfelt mellom sosiolingvistikk, sosiologi og sosialantropologi (Heller et al 2017: 4). Med utgangspunkt i denne tilnærmingen vil jeg forsøke å synliggjøre hvilke maktforhold som tolkes inn i bruk av multietnolektisk stil, og hvordan diskurser både bidrar til å reproducere og motarbeide slike maktforhold.

2.2.1 Språkholdninger

Nært beslektet med folkelingvistikken finner vi forskning på *språkholdninger* som er et stort felt innenfor sosiolingvistikk, med Peter Garrett i spydspissen (Kulbrandstad 2015: 249). Ifølge Garrett (2010: 21) er språkholdninger innstillinger som ligger til grunn for fordelaktige eller ufordelaktige vurderinger av språk, språkvarieteter, språkbruk eller andre omstendigheter som er relatert til språk. Det er tilfeller hvor det kan se ut til at språket, språkvarieteteten eller språkbruken i seg selv «fremprovoserer» positive eller negative vurderinger (Garrett 2010; Kulbrandstad 2015). I slike tilfeller legges det gjerne vekt på estetiske sider ved språket. For eksempel finner en oppfatninger om at noen språk er vakrere eller mer sofistiserte enn andre

språk, eller at noen dialekter er pene, bondske eller vulgære (Hårstad et al 2021: 44). I fagmiljøet er det imidlertid bred enighet om at slike holdninger til språk ikke egentlig er holdninger til språket i seg selv, for språktrekk er objektivt sett ikke vakre eller stygge. Det er snarere holdninger knyttet til det eller dem språkbruken assosieres med, altså språkbrukerne (f.eks. Mæhlum 2008; Kulbrandstad 2015). Dette løftes blant annet frem av professor i nordisk språkvitenskap Brit Mæhlum (2008: 96) som sier at vi ikke er i stand til å forholde oss forutsetningsløst til en språkvarietet, siden vi er styrt av våre tidligere erfaringer og «stivnede» forestillinger, noe som gjør at vi kategoriserer språkbrukere i form av stereotypier. Måter å omtale språk på er dermed nyttige verktøy for å forstå *stereotype* oppfatninger om språk og til maktrelasjoner i et samfunn (Svendsen 2014: 34).

I holdningsforskning har responsstudier av typen *matched guise* (masketester) og selvrapportering i form av spørreundersøkelser vært blant de mest utbredte metodene (Kulbrandstad 2015: 251). Med andre ord har forskningen hovedsakelig benyttet seg av kvantitative metoder, der holdninger har blitt sett på som noe målbart. I denne studien har det imidlertid vært ønskelig å benytte seg av andre metoder for å avdekke kompleksiteten og bredden i folks omtaler av multietnolektisk stil, noe en kvalitativ tilnærming legger til rette for.

Kulbrandstad (2015: 251) forklarer at metoder i holdningsforskning kan deles inn i tre hovedgrupper. Den første er analyserer av hvordan språk og språkbruk behandles og omtales i samfunnet, og datamaterialet kan for eksempel være avisartikler, diskusjonsinnlegg og kommentarer. Den andre metoden er direkte måling av holdninger, som går ut på å avdekke holdninger ved å stille respondenter spørsmål om hva de synes om bestemte språk, språkvarieteter eller språkbruk, eller be dem rangere hvor enige eller uenige de er i påstander om det samme (Kulbrandstad 2015: 251). Studieobjektet i en slik metode er eksplisitte, bevisste holdninger – altså de holdningene vi selv er i stand til å uttale oss om (Hårstad et al 2021: 44). Den siste metoden er indirekte metoder, og da er det implisitte, ubevisste holdninger som undersøkes (Kulbrandstad 2015: 251). I motsetning til bevisste holdninger lar ikke disse seg alltid observere (Hårstad et al 2021: 44). Min studie undersøker hvordan multietnolektisk stil omtales i samfunnet med utgangspunkt i to kronikker og tilhørende kommentarfelt, og tar dermed utgangspunkt i den førstnevnte metodiske tilnærmingen. En slik tilnærming gjør det likevel mulig å undersøke bevisste så vel som ubevisste holdninger, noe jeg vil utdype i metodekapittelet.

2.2.2 «Kebabnorsk» og multietnolektisk stil – to betegnelser på samme fenomen?

Som vist i kapittel 2.1, har språkforskere lenge vært oppmerksomme på de særegne måtene å snakke norsk på, som har sitt opphav i bymiljøer der ungdom med ulik språklig og kulturell bakgrunn møtes (Kulbrandstad 2015: 257). Typisk for disse talestilene er at ungdommer bruker ord som er hentet fra ulike immigrantspråk, men også særegne trekk i morfologi, syntaks og uttale. Disse talestilene har altså tradisjonelt vokst frem i byområder med relativt mange innbyggere med innvandrerbakgrunn og et relativt stort språklig mangfold. De er også typisk vokst frem i barnegenerasjonen, ikke blant førstegenerasjonsinnvandrere (Svendsen 2021: 159). Til tross for at språkstilen har sitt opphav i flerkulturelle miljøer, brukes den i dag både av ungdom med og uten innvandrerbakgrunn, og er ikke knyttet til noen bestemt «etnisk» bakgrunn (Hårstad et al 2021; Svendsen 2021).

I Norge er «kebabnorsk» den mest utbredte betegnelsen om språkstilen, både på folkemunne og i media (Aarsæther 2010; Ims 2013; Ims 2014; Quist 2015; Svendsen 2014; Svendsen 2021). I et holdningsperspektiv er sammensetningen av ordene *kebab* og *norsk* i seg selv svært interessant, ettersom det gir noen signaler om hva folk assosierer med språket. For noen år siden var kebab en eksotisk og spennende matrett i Norge, mens den i dag først og fremst assosieres med gatekjøkkenmat av varierende kvalitet. I et samfunnsperspektiv er det logisk at «kebabnorsk» til å begynne med ble assosiert med det «eksotiske» og «fremmede», men etter hvert som språkstilen har blitt en del av det norskspråklige repertoaret, vil en slik term oppleves fremmedgjørende, og potensielt stigmatiserende.

I fagmiljøet foretrekker man å bruke mer verdinøytrale betegnelser om denne ungdomsstilen, for eksempel *multietnolekt* (Hårstad 2010; Hårstad & Opsahl 2013), *multiethnic youth language* (Aarsæther 2010), *multietnolektisk stil* (Opsahl 2009; Hårstad 2010; Kulbrandstad 2015) og *kontaktbaserte stiler* (Svendsen 2021). I min avhandling velger jeg å benytte meg av en term som signaliserer at det kronikkene fokuserer på er *ungdommers* språk. Det er lagt vekt på at språkstilen fremstår som et bevisst språkvalg – i det ene tilfellet som flerspråklig *ungdomsslang*, i det andre som en *sosiolekt*, og derfor velger jeg å kalle det en *stil*. Det vil si at jeg kommer til å bruke *multietnolektisk stil* om denne måten å snakke norsk på. I analysen vil jeg imidlertid bruke de termene deltakerne selv bruker for å avdekke hvilke språklige fenomener de diskuterer.

3.0 Metode

I denne delen av oppgaven gjør jeg rede for forskningsdesignet og -prosessen der valg som er tatt underveis, utdypes og forklares.

3.1 Forskningsdesign

Som nevnt innledningsvis forsøker denne studien i størst mulig grad å ta utgangspunkt i empirien for å avgjøre hva som er interessante temaer og spørsmål. Samtidig har jeg gått til verks med visse teoretisk funderte oppfatninger, for eksempel slike som angår forholdet mellom språk og samfunn. I arbeidet med en empirinær tilnærming til materialet, har jeg blitt inspirert av Aksel Tjora (2017) sin SDI-modell samt Glaser og Strauss' (1967) *grounded theory*. Dette utgjør trinn én av studiens forskningsdesign. Det overordnede målet med denne studien har vært å undersøke hvilke mekanismer som bygger oppunder folks omtaler av multietnolektisk stil. For å synliggjøre slike diskurser tar studien i bruk det analytiske rammeverket *kritisk diskursanalyse*, som utgjør trinn to av forskningsdesignet. Jeg gir en kort innføring i hvilke teoretiske prinsipper som ligger til grunn for kritisk diskursanalyse, før jeg diskuterer hvorfor en slik tilnærming har vært ønskelig i egen studie.

3.1.1 Systematisering av empiri

Et av målene med empiridrevet forskning har vært å ikke la mine teoretiske antagelser som forsker komme i veien i for stor grad. Med dette som utgangspunkt har jeg hentet inspirasjon fra Tjora (2017) sin SDI-modell, også kalt stegvis-deduktiv induktiv metode, som bygger på prinsipper fra Glaser og Strauss' (1967) *grounded theory*. SDI-metoden gjør det mulig å arbeide fra *rådata* til *konsepter* eller *teorier* (Tjora 2017: 18). Her har modellen altså blitt inspirert av *grounded theory* som legger vekt på at datainnsamling og analyse er nært koblet sammen, i den forstand at de to prosessene informerer og driver hverandre fremover (Glaser & Strauss 1967: 23).

Første steg i SDI-metoden er basert på *åpen koding* fra *grounded theory*, og sentral for SDI-metodens fokus på *induksjon*, som innebærer at man jobber fra data mot teori. Ifølge Tjora (2017: 197) er målet med kodingen tredelt: (1) å ekstrahere essensen i det empiriske materialet, (2) å redusere materialets volum, og (3) å legge til rette for idégenerering på bakgrunn av detaljer i empirien. Ved hjelp av en *induktiv empirinær koding* er det mulig å redusere påvirkningen av ulike forventninger og teorier som alle forskere mer eller mindre eksplisitt vil ta med seg inn i analysen (Tjora 2017: 18). En viktig forutsetning for en slik type koding er at den skal ligge svært tett på empirien, for eksempel ved å bruke begreper som allerede finnes i datamaterialet, såkalte «innfødte begreper». Hensikten er at kodene skal ligge tett på

deltakerutsagn og ivareta det helt spesifikke i materialet. I min analyse har jeg derfor valgt ut mer eller mindre ordrette fraser, utsagn og avsnitt fra de utvalgte Facebook-kommentarene som koder, slik at koblingen mellom kode og empirisk materiale ivaretas. Samtidig unngår jeg å la mine teoretisk funderte oppfatninger som forsker komme i veien for autentiske deltakerutsagn.

Etter å ha tatt med alt som kunne tenkes å være relevant, satt jeg igjen med et bredt utvalg kommenterfeltutsagn, eller det jeg har kalt empirinære koder [se vedlegg]. Gjennom denne prosessen hadde jeg begrenset materialets volum fra det som i utgangspunktet utgjorde 62 sider med skjermdumper av kommenterfeltutsagn, til 8 sider med empirinære koder. På den måten fikk jeg klar innsikt i empiriens innhold. Neste trinn var å gruppere disse kodende tematisk, for å forme en struktur for analysen, og denne prosessen kalles *aksial koding* (Strauss & Corbin 1998: 123). Ifølge Tjora (2017: 207) gjøres også denne kodegrupperingen induktivt og innebærer å samle koder som har en tematisk sammenheng, i grupper. For å gruppere opprettet jeg en to-kolonne-tabell; én kolonne for kodene, og én for tematisering. I første omgang endte jeg opp med ti relevante temaer. Ettersom disse temaene gjerne skal fungere som delkapitler i analysen, kom jeg frem til at ti delkapitler ville bli et for stort antall, i tillegg til at enkelte grupper fremsto som tematisk smale. Det var derfor hensiktsmessig å opprette et nytt nivå, ved å sortere gruppene i fire hovedtemaer: (1) «oss» og «dem», (2) *språk og avmakt*, (3) *nei til ekskludering, ja til mangfold og integrering* og (4) *humoristisk virkemiddel*. Disse kategoriene utgjør fire ulike delkapitler i analysen.

Til nå har jeg hatt fotfeste i empirien, men fra dette stadiet vil det være naturlig å bevege seg mot det teoretiske, også kalt *selektiv koding* (Strauss & Corbin 1998: 143). I denne fasen er hensikten å abstrahere konsept og kategorier med utvidet relevans og større teoretisk betydning (van Ommeren 2016: 92). Jeg har valgt å dele inn holdningene i to overordnede nivåer: et *fremmedgjøring- og stigmatiseringsperspektiv* og et *maktperspektiv*. Den førstnevnte tilnærmingen tar utgangspunkt i hvordan brukerne av multietnolektisk stil blir differensiert som «de andre» i samfunnet. Tilnærmingen omfavner kun temaet som jeg har kalt «oss» og «dem», men ettersom dette har vist seg å være studiens mest fremtredende funn, har det vært ønskelig å gi en grundigere teoretisk innsikt i hva som kjennetegner dette fenomenet. Jeg har tilnærmet meg fenomenet ut fra en sosialantropologisk forståelsesramme, der målet er å avdekke hvilke språkideologier og differensieringsprosesser som ligger til grunn for folks omtaler av språkstilen. Den andre tilnærmingen forsøker å synliggjøre hvilke maktforhold som blir tolket inn i bruk av multietnolektisk stil ved hjelp av sosiolingvistisk og sosiologisk teori. Hensikten er å avdekke hvordan diskurser både bidrar til å reproducere og motarbeide slike maktforhold. Holdninger til multietnolekt kan dermed forstås ut ifra to ulike tilnærminger.

Ved hjelp av SDI-modellen og *grounded theory* har det altså vært mulig å begrense materialets volum, komme tett på deltakerutsagn samt for kategorisering og systematisering på bakgrunn av detaljer i empirien. Kodene har dermed fungert som nyttige verktøy for å få oversikt over interessante spørsmål og temaer fra empirien. I presentasjonen av materialet vil det imidlertid være nødvendig å foreta et utvalg blant de til sammen 100 kommentarene, noe jeg vil utdype seinere.

For å kunne si noe mer generelt om hvilke trender som gjør seg gjeldende i de to kommentarfeltene, har det vært ønskelig å gi en kvantitativ oversikt over hvor mange kommentarer som legger vekt på det ufordelaktige med multietnolektisk stil, eller det jeg har valgt å kalle et *problemorientert* syn, og hvor mange kommentarer som trekker frem det positive ved en slik språkstil, eller leverer motargumenter til det andre synet, og dette har jeg valgt å kalle et *mulighetsorientert* syn. Her har jeg blitt inspirert av Quists (2015) tilnærming til datainnsamling fra kommentarfelt, som går ut på å dele inn kommentarer i ulike undergrupper. Hun presenterer ulike kommentartyper i en tabell og gir en oversikt over hvor mange hun finner av de ulike typene. En slik tilnærming har vært formålstjenlig også for meg for å få et innblikk i hva de to kronikkene trigger av reaksjoner, og for å se hvor mange av deltakerne som er tolerante/skeptiske til språkstilen.

3.1.2 Kritisk diskursanalyse

Jeg kom jeg frem til at kritisk diskursanalyse, som har utviklet seg fra kritisk lingvistikk (Skrede 2017: 20), ville egne seg godt som analysemetodisk tilnærming for å avdekke forestillinger om språket og koble disse til samfunnsfenomen. Et hovedmål for kritiske lingvister var å vise hvordan språk kan brukes som et ideologisk instrument – og hvordan teksters ideologiske aspekter ofte er skjult. Kritiske diskursanalytikere så imidlertid behovet for en grundigere forståelse for relasjonen mellom språk, makt og ideologi, med fokus på å undersøke *hvorfor* og *hvordan* en tekst er produsert (Skrede 2017: 21).

Fairclough hevder (1992: 91) at diskurser er ideologiske i den forstand at de bidrar til å opprettholde eller utfordre maktrelasjoner i et gitt samfunn. Det kan derimot være utfordrende å forstå hvordan ideologiske forhold reproduseres eller motarbeides gjennom diskurser, og i en kritisk diskursanalyse forsøker en derfor å gjøre disse prosessene mer synlige og transparente (Blommaert 2005: 25).

Videre skal det nevnes at de fleste som arbeider med kritisk diskursanalyse, foretrekker naturlig forekommende data. Dette innebærer at forskeren søker etter eksisterende kilder som egner seg for analyse. Empirisk materiale som brukes, er for eksempel nyhetsstoff, der

sammenhenger mellom språk, makt og ideologi ofte er (forsøkt) skjult (Skrede 2017: 21). Som vi vil se i analysen, er det mange av kommentarene som bærer preg av skjulte ideologiske aspekter – altså holdninger som ikke lar seg observere. Gjennom en kritisk diskursanalytisk tilnærming vil det nettopp være mulig å avdekke slike implisitte, ubevisste holdninger.

Blommaert (2005: 43) påpeker dessuten viktigheten av kontekst, i den forstand at det ikke er avsenderen som alene gir mening til ytringer, men at den andre parten i en kommunikasjonsprosess bidrar til å gjøre det samme. Mer presist hevder Blommaert (2005: 5) at det er konteksten og meningen som oppstår i det en ytring mottas som har størst betydning. Det er derfor plausibelt å hevde at debattinnlegg som er en viktig institusjon for offentlig debatt kombinert med kommentarfeltreaksjoner på disse innleggene er ypperlige analyseobjekt for å undersøke slike diskurser.

3.1.3 Bevissthet om og refleksjon rundt egen rolle

Så lenge man driver med forskning, vil det alltid være behov for å ta stilling til ens egen rolle som forsker. Det bør derfor presiseres at jeg er bevisst på at min rolle i denne studien ikke er verdinøytral, ettersom jeg selv tar stilling til og foreslår hvordan samfunnet kan bidra til å bryte ned språklige og sosiale stereotyper knyttet til multietnolektisk stil. En slik tilnærming vil naturligvis kunne kritiseres for å være partisk i analysearbeidet ved valg av tekster som skal analyseres, og ikke minst mine egne tolkninger av diskurser (Blommaert 2005: 31). Sayer (2011: 53-54) fremhever imidlertid at i stedet for å være noe som truer forskningens objektivitet, har verdier bidratt til en adekvat forståelse av sosiale fenomener. Målet med denne studien er å øke samfunnets forståelse for flerspråklige talestiler, slik at fordommer brytes ned. Verdifrie og verdinøytrale fakta vil med andre ord legge visse begrensninger i en slik type studie som forsøker å avdekke ideologier og maktforhold i samfunnet (Skrede 2017: 89). For å kunne foreslå hvordan eventuelle problemer kan håndteres, vil det derfor være nødvendig å «gi opp myten om verdifri vitenskap» (Toulmin 2001: 106).

Samtidig har et viktig mål fra begynnelsen av studien vært å ikke «legge ord i munnen» på de ulike kommentarfelt deltakerne, noe en empiridrevet utforskning og teoriutvikling har lagt til rette for. Forskere vil alltid være farget av visse teoretiske antagelser og oppfatninger når de går til verks, og i mitt tilfelle dreide det seg om en slags forventning om at skribenter i kommentarfelt kom til å være skeptiske og negativt innstilte til flerspråklige praksiser som multietnolektisk stil. Ved å ta utgangspunkt i Tjoras (2017) SDI-modell og *grounded theory*, ble det imidlertid enklere å se nyansene i folks holdninger, i tillegg til at jeg lot meg overraske

over hvor mange av deltakerne som trakk frem det fordelaktige og interessante med multietnolektisk stil.

3.2 Om forskningsprosessen

Kommentarfeltforskning er et relativt nytt forskningsfelt og forutsetter derfor at jeg som forsker går grundig til verks i forklaringen av mine fremgangsmåter og vurderinger som er tatt underveis i prosessen. I det følgende vil jeg gjøre rede for hvilke kommentarfelt som har vist seg som relevante, hvordan kommentarene presenteres i oppgaven og diskutere ulike aspekt ved kommentarfelt som forskningsobjekt.

3.2.1 Datainnsamling

Å finne relevant materiale for studien min har vært en viktig del av prosessen. Som tidligere nevnt kom jeg frem til at debattinnlegg og kommentarfelt ville egne seg godt for å undersøke hvordan ideologiske forhold reproduseres og motarbeides gjennom diskurser, og i denne studien er det snakk om holdninger til multietnolektisk stil. Etter å ha undersøkt folks omtaler av multietnolektisk stil på nett, innså jeg at språkstilen har vært mye diskutert de siste tjue årene, blant annet av politikere, folk i næringslivet, forfattere og lærere. For å foreta et utvalg blant alt som er skrevet, har jeg tatt stilling til debattinnleggenes relevans, forfatterens argumentasjon og publiseringsdato.

I desember 2021 kom jeg over to kronikker i Aftenposten med titlene «Legg bort kebabsnorken!» som ble publisert 29. november 2021 og «Hvorfor er det ikke akseptert å si *walla* på Dagsrevyen når dialekter er lov?» som ble publisert 1. desember 2021, og som er et svar på den første. Den førstnevnte av de to kronikkene er skrevet av Rina Sunder, og den andre er skrevet av Yvonne Ruyter. Begge kronikkforfatterne argumenter saklig for sitt syn på multietnolektisk stil, samtidig som de representerer to ulike *fløyer* i debatten om samfunnets vurdering av språkstilen. Fellesnevneren for kronikkene er at de er skrevet av fagfolk, men uten lingvistisk bakgrunn, og representerer dermed det vi kan kalle «vanlige folk». Sunder er gründer, foredragsholder, investor og sakprosaforfatter. Hun har utdanning fra NTNU, i tillegg til mastergrad ved Handelshøyskolen BI og ved Handelshøyskolen i København. Ruyter er kunsthistoriestudent og samfunnsdebattant. Synene de representerer, løfter frem ulike *folkelingvistiske* forestillinger om multietnolektisk stil. På den måten kommer samfunnets vurderinger til uttrykk gjennom språk, der fokuset er lekfolks oppfatninger om språkstilen. Kronikkene aktualiserer dermed det som utgjør studiens tematikk.

I kronikken «Legg bort kebabsnorken!» presenteres et såkalt *problemorientert* syn, der Sunder løfter frem det hun mener er ufordelaktige og uheldige aspekt ved språkstilen og

argumenterer saklig og etterrettelig for dette synet. Ruyter skrev kronikken «Hvorfor er det ikke akseptert å si *walla* på Dagsrevyen når dialekter er lov?» som et motsvar til Sanders kronikk. Hun leverer motargumenter til Sanders syn og legger vekt på at språkstilen er en språklig ressurs, heller et sosialt hinder, og hun kan dermed sies å representere et *mulighetsorientert* syn. I begge kronikkene kommer det frem ulike forestillinger, ideologier, syn og oppfatninger i omtalene av multietnolektisk stil, og de er derfor svært relevante for min studie som nettopp forsøker å avdekke slike mekanismer. Det at kronikkene ble publisert så å si parallelt med forskningen min, bidro også positivt, ettersom målet er å avdekke holdninger som er dagsaktuelle. I analysekapittelet kommer jeg til å gi en grundigere beskrivelse av forfatternes syn på språkstilen.

For å kunne si noe mer generelt om lekfolks holdninger har det vært ønskelig å skaffe et slags oversiktsbilde av hva «nordmannen på gata» mener om multietnolektisk stil. Jeg kom frem til at kommentarfelt ville egne seg godt for en slik tilnærming, og i den hensikt har jeg valgt å undersøke folks responser på debattinnleggene til Sunder og Ruyter. Kommentarfelt fylles nettopp opp av holdninger til lekfolk eller kanskje mer presist «ikke-lingvistiske-eksperter». Med andre ord styrer man unna lingvisters omtaler av språkstilen, noe som har vært ønskelig i denne studien.

Kronikkene ble publisert i *Aftenposten meninger* på Facebook og i papiravisa. Debatten fortsatte i Facebook-kommentarfeltene, der Sanders kronikk fikk i alt 229 kommentarer, og Ruyters fikk 275 kommentarer. For å få en oversikt over kommentarene lastet jeg ned begge kommentarfeltene som PDF-filer, som til sammen utgjør 63 sider med tekst. Ettersom jeg er interessert i å studere ulike trender, har det ikke vært formålstjenlig å kategorisere alle kommentarene. Jeg besluttet derfor at det ville være nødvendig å foreta et utvalg blant de til sammen 500 kommentarene.

Om lag halvparten av kommentarene kan kategoriseres som avledende debatter, ettersom de ikke svarer direkte på kronikkens tematikk. En finner for eksempel formuleringer som «Hvorfor parodierte østfåldinger, vestkantfolk og nordlendinger, men ekskluderte kebabnorsk?». Andre eksempler på slike avledende debatter er kritikk rettet mot kronikkforfatterne, gjennom formuleringer som «Hylekoret godt i gang», «Noen som har blitt krenket igjen» og «Et forbanna ikke-problem, for mye folk som sutrer og føler seg krenket for alt i dag». Disse kommentarene har jeg valgt bort. I kommentarfeltet til Ruyters innlegg er en stor andel av kommentarene et direkte svar på kronikkens tittel «Hvorfor er det ikke akseptert å si *walla* på Dagsrevyen når dialekter er lov?» Jeg har valgt å beholde enkelte av disse kommentarene, ettersom de viser hvilke holdninger deltakerne har til ordet *walla*. Neste steg

var å velge blant kommentarene som svarer på selve tematikken i både Sanders og Ruyters kronikker. Jeg har vært interessert i å identifisere *kollektive* oppfatninger (Hårstad 2010: 178) som finnes blant nordmenn, det vil si at jeg trekker frem forhold som blir omtalt av flere kommentarfeltdeltakere. Det har vært naturlig å velge ut kommentarene som har fått mange likes, ettersom de indikerer at mange er enige i det som formidles. Noen kommentarer fikk mye respons fra andre i kommentarfeltet, og disse har jeg også valgt å inkludere. Videre skal det nevnes at en finner enkelte deltakere som er spesielt aktive, og de mest aktive har publisert opp mot 10 kommentarer i ett og samme kommentarfelt. Med andre ord representerer ikke de 500 kommentarene, 500 *ulike* deltakere. I tilfeller der én og samme deltaker har publisert 10 kommentarer, har jeg valgt ut den kommentaren som skiller seg mest ut og som fanger essensen i deltakerens syn på språkstilen. Til sammen utgjør disse kommentarene datamaterialet mitt. I alt utgjør materialet mitt 100 kommentarer fra Aftenpostens kommentarfelt. I neste delkapittel gjør jeg rede for hvordan materialet blir presentert.

3.2.2 Presentasjon av datamaterialet

I formidlingen av kvalitativ forskning vil det være nyttig å bruke sitater fra datamaterialet for å gi leseren mulighet til å komme «tettere» på empirien enn om bare forskerens tolkning hadde blitt presentert. Hvor mange slike utdrag som er formålstjenlig for prosjektet, vil variere, men i vitenskapelig publisering kan slike utdrag bidra til å vise mangfoldet i datamaterialet (Tjora 2017: 249). For å vise kompleksiteten og bredden i folks omtaler av multietnolektisk stil, har det vært hensiktsmessig å inkludere et bredt utvalg kommentarer for hvert tema. Disse ulike kommentarene er ment å skulle gi en klar forståelse for hvilke forestillinger, ideologier, syn og oppfatninger det er snakk om, samtidig som de er representative for sin kategori; en finner lignende ytringer av andre i kommentarfeltet. I en del av kommentarene som presenteres i analysen, har det også vært nyttig å inkludere informasjon om hvor mange reaksjoner kommentaren har fått, ettersom dette viser engasjementet rundt det aktuelle temaet.

3.2.3 Kommentarfelt som ytringsarena

Kommentarfelt som sjanger kan på mange måter sammenlignes med en vanlig samtale, eller diskusjon ansikt til ansikt, bortsett fra to viktige forhold: «samtalen» er skriftlig, og den foregår uten at man kan se eller legge merke til hverandre (Rathje 2013: 335). Videre fremstår skribenter i kommentarfelt som anonyme, i den forstand at en hovedsakelig skriver til ukjente mottakere. I denne studien har hensikten med å inkludere kommentarfelytringer først og fremst vært å dokumentere hvordan nordmenn skriver når de er «uten filter» – altså når de ikke blir sensurert av redaktører, ikke har blitt korrekturlest, ikke er begrenset av tid, og ikke minst

hvordan de skriver når de ikke trenger å stå til ansvar for det fordi de er anonyme (Rathje 2013: 335). Ved bruk av kommentarfelt har man altså mulighet til å få frem ikke-profesjonelle skribenters uredigerte omtaler av gitte samfunnsfenomen, som dermed vil egne seg godt i denne studien som forsøker å synliggjøre mekanismer bak nordmenns omtaler av multietnolektisk stil. En vil derimot ikke få personlig informasjon om de ulike deltakerne, slik som politisk ståsted, familiebakgrunn, arbeid, utdanning og økonomi, som selvsagt vil kunne ha betydning for hvilke holdninger man har.

Studieobjektet i denne oppgaven er Aftenpostens *Facebook*-kommentarfelt. Det har derfor vært nødvendig å reflektere over hvem som befinner seg i slike ytringsrom og hvilken informasjon man kan forvente å få derfra. I Norge er det flere kvinner (86%) enn menn (80%) som bruker Facebook daglig, og mest ivrige er kvinner over 60 år (88%) (Christensen 2021). Med andre ord er det en spesifikk gruppe mennesker som aktivt bruker Facebook, og derav også kommentarfelt som ytringsarena. Basert på disse tallene kan det dermed se ut til at ytringer i et slikt kommentarfeltforum representerer en relativt homogen folkegruppe, der man «mister» de yngre stemmene. For å undersøke om dette stemmer overens med mitt datamateriale har jeg søkt opp de utvalgte deltakernes profiler på Facebook. En finner riktignok noe variasjon i de to kommentarfeltene, men fellesnevneren er at majoriteten av deltakerne befinner seg i aldersgruppen 40–60 år, likt fordelt mellom kvinner og menn. I kommentarfeltet til Sunders kronikk finner man imidlertid signifikant flere deltakere i aldersgruppen 25-35 år enn i kommentarfeltet til Ruyters kronikk. Sunders oppfordring om å legge bort «kebabnorsken» ser ut til å ha trigget noe hos menn i denne aldersgruppen som nettopp kan være brukere, eller i alle fall har kjennskap til multietnolektisk stil. Kommentarfeltet til Ruyters kronikk er derimot statistisk representativ, der majoriteten av deltakerne er i 60-årene. Materialet mitt representerer med andre ord en relativt stor variasjon i meningsytringer, fordelt på ulike aldersgrupper og kjønn. Det kan slik sett argumenteres for at kommentarfelt til en viss grad fungerer som en demokratisk arena bestående av en sammensatt gruppe mennesker.

3.2.4 Etiske aspekt

I datainnsamling fra kommentarfelt er det nødvendig å skille mellom *ytringens offentlighet* og *informasjonens sensitivitet* (NESH 2019). I situasjoner der sensitive opplysninger og ytringer blir fremsatt i åpne nettfora, vil det være uklart om det dreier seg om en offentlig arena eller ikke. I de etiske retningslinjene til den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (2019) står det at en bør ta stilling til begrepet *forventet offentlighet* i forskning der det er usikkerhet om informantene forstår og forventer at ytringene

deres faktisk er offentlige, og at denne informasjonen kan bli brukt til andre formål enn det de hadde forestilt seg. Det er derfor forskerens ansvar å vurdere hva som er rimelige kriterier for forventet offentlighet, basert på hvor tilgjengelig kommentarfeltet er og hvor mange som har tilgang. Aftenpostens Facebook-kommentarfelt er en offentlig tilgjengelig nettside, der alle som har tilgang til Facebook kan lese kommentarene, nærmere bestemt 3,5 millioner nordmenn, eller 83% av befolkningen over 18 (Christensen 2021). Denne type fora har verken passord eller adgangsbegrensninger og er dermed en svært tilgjengelig plattform. En hovedregel er at jo strengere adgangsbegrensninger er, jo større aktsomhet bør forskeren utvise (NESH 2019). Av den grunn er det færre etiske hensyn som trengs å tas i åpne Facebook-diskusjoner enn i for eksempel «private» Facebook-grupper. Jeg tar utgangspunkt i at deltakerne i kommentarfeltene forstår at ytringene deres faktisk er offentlige, og ser det derfor ikke som nødvendig å innhente fritt og informert samtykke.

Et annet moment som bør nevnes, er publisering av resultater fra internettforskning. En slik type forskning gjør det utfordrende med anonymisering, ettersom formuleringer og sitater lett kan gjenfinnes ved søk på nett (NESH 2019). Så lenge både sitater og navn på nettfora kan gjøre det mulig å identifisere personene, vil det ikke være tilstrekkelig å fjerne personnavn (Enebakk 2015). I denne studien påpekes det eksplisitt hvilke kommentarfelt det er snakk om, og det har derfor vært nødvendig å reflektere over hvordan jeg kan sikre deltakernes konfidensialitet i størst mulig grad, i tillegg til å ta stilling til hva slags type informasjon om deltakerne som presenteres i de ulike kommentarene, for eksempel om det som skrives må anses som sensitiv informasjon.

Tatt dette i betraktning har det i utdrag og sitat fra kommentarfeltene vært naturlig å anonymisere deltakernes navn og bilde. Jeg har forsøkt å styre unna kommentarer som inneholder sensitiv og personlig informasjon for å sikre deltakernes integritet. Enkelte kommentarer inneholder opplysninger om deltakernes nåværende bosted, og disse har jeg styrt unna ettersom det kan gjøre det enklere å identifisere den det gjelder. I oppgaven referer jeg bevisst til kommentaren heller enn personen bak ytringen for å redusere inntrykket av spesifikke deltakere. Dette momentet har særlig vært avgjørende for å kunne drive forsvarlig forskning; målet er å avdekke utbredte forestillinger, ideologier, syn og oppfatninger i samfunnet, snarere enn holdninger på individnivå.

DEL II: ANALYSE

4.0 Innledning og presentasjon av kronikkene

I denne delen av oppgaven blir kommentarer fra Aftenpostens Facebook-debatt til Rina Sunders (2021) og Yvonne Ruyters (2021) kronikker presentert og analysert. Innledningsvis vil det være nødvendig gi et resymé av de to kronikkene, ettersom kommentarene er responser på det disse to forfatterne har skrevet.

Sunders kronikk ble publisert i Aftenposten 29. november 2021, der en rekke ufordelaktige aspekt ved multietnolektisk stil løftes frem. Dette presiseres allerede i tittelen «Legg bort kebabnorsken!» Forfatteren forklarer at god kommunikasjon er viktig for å skape tillit i møte med andre mennesker og fremtidige arbeidsgivere. Hun trekker særlig frem språkføringens betydning for hvem vi ønsker å være, nærmere bestemt «hvilken gruppe i samfunnhierarkiet vi ønsker å identifisere oss med» (Sunder 2021). Hun peker på tre forhold som er viktige å forstå for de som ønsker å komme seg opp og frem:

- 1) **Språk er makt.** Språket er det grunnleggende virkemiddelet vi mennesker har for å kommunisere tanker, følelser, fakta og meninger. Gjennom språket beskriver vi våre egne oppfatninger av virkeligheten, påkaller andres følelser og gir dem nye assosiasjoner. I stor grad handler språk om valg av ord og uttrykk. Ordvalget speiler og uttrykker samtidig dine holdninger, interesser og perspektiv. Språket er et effektivt maktmiddel dersom det brukes bevisst. Dersom det brukes ubevisst, kan det være veldig avslørende.
- 2) **Kebabnorsk er ikke greit.** Språket kan gjenspeile din sosiale bakgrunn. Jo mer ubevisst språket brukes, jo mer avslører språkbruken den sosiale bakgrunnen. Samtidig bidrar ubevisst språk til at bevisste samtalepartnere kan etablere et maktforhold til sin fordel. Å ha kontroll på grammatikken er viktig, men like viktig er det å ha kontroll på hvordan språket kan brukes for å få gjennomslag. Å fremme et klart språk handler dermed om å eie sin egen mening. Kebabnorsk er ikke veien å gå dersom målet er å tilkjempe seg en større plass i samfunnet.
- 3) **Den norske drømmen.** For en arbeidsgiver er det en stor ressurs å ha språksikre medarbeidere. Få har tid eller glede av å rette opp vanskelig tilgjengelige formuleringer, uforståelig språk eller manglende flyt i meningene. Slurv eller dårlig grammatikk kan gjøre at du ikke oppfattes som seriøs. Dårlig språk svekker skribentens tillit. Å unngå slurv, skrivefeil, orddelingsfeil og kommafeil er i denne sammenhengen det mest

grunnleggende virkemiddelet for å nå den norske drømmen (hele utdraget er gjengitt ordrett etter Sunder, inkludert uthevingene).

Sunders kronikk skapte debatt, og motsvaret til Ruyter ble publisert i Aftenposten bare få dager etterpå, 1. desember 2021. I kronikken med tittelen «Hvorfor er det ikke akseptert å si *walla* på Dagsrevyen når dialekter er lov?» hevder Ruyter at det å fremstille «kebabnorsk» som «inadekvat» norsk gjenspeiler et unyansert og begrenset syn på ungdommers språklige praksis. Hun peker på tre fallgruver ved en slik oppfatning om multietnolektisk stil og de som bruker det:

- 1) Trækker i kebabsalaten.** Ruyter hevder at mangfoldsdebatten på mange måter er preget av tvetydighet. Dette utdyper hun ved å forklare at samfunnet på den ene siden blir mer mangfoldig, der forståelsen for andre kulturer og situasjoner øker, samtidig som krefter i samfunnet undergraver den likestillende diskursen. Hun bruker kebabnorskdebatten som et eksempel på en spenning i samtalen om mangfold og likestilling. Nærmere bestemt påpeker hun at Sunder har rett når hun sier at språk er makt, og med dette understreker hun viktigheten av å ikke skape en todeling mellom norsk og «kebabnorsk», hvit og ikke-hvit, og derav «oss og dem». Videre forklarer hun at språk har blitt brukt for å skape skiller mellom mennesker, nettopp fordi språk er en del av ens identitet. Og ved å trække på språk, dialekter, etnolekter eller sosiolekter som kebabnorsk, trækker man også på de menneskene som bruker dem. Dermed trækker Sunder i «kebabsalaten», ifølge Ruyter.
- 2) Reelt, strukturelt problem.** Sunder har uttalelser som «Kebabnorsk er ikke greit», «Kebabnorsk er ikke veien å gå dersom målet er å tilkjempe seg en større plass i samfunnet» og «Å velge bort kebabnorsk er et viktig valg på veien til drømmejobben». Ifølge Ruyter avdekker dette holdninger som representerer et reelt, strukturelt problem, i den forstand at samfunnets maktstrukturer baserer seg på sosial bakgrunn, tilhørighet og etnisitet. Hun fremhever derfor at språk- og dialekt-hierarkiet må endres, og understreker i så måte at bøker og serier er med på å normalisere «kebabnorsken» og bryte ned fordommer. Samtidig hevder Ruyter at det hadde vært mer fremoverlent å problematisere hvorfor det ikke er akseptert å si *walla* på Dagsrevyen når dialekter og aksenter er lov, heller enn å ta til orde for å legge fra seg kebabnorsken.
- 3) «De andre».** Ifølge Ruyter er det en overdrevet stereotypi at innvandrerungdom eller personer med innvandrerbakgrunn ikke behersker norsk, der hun påpeker at

språkkunnskaper vil variere uansett etnisk bakgrunn. Hun bruker karakteren Ola Halvorsen i *Førstegangstjenesten* som et eksempel på at flere enn tidligere, både med og uten innvandrerbakgrunn, bruker «kebabnorsk» som slang. Videre fremhever hun at det ikke finnes et én-til-én-forhold mellom hvordan man ser ut og hvordan man snakker i flerspråklige miljøer. Av den grunn hevder Ruyter at det blir feil å beskrive unge med innvandrerbakgrunn som én gruppe og posisjonere dem som de etnisk «andre». Dette utdyper hun ved å vise til et utsagn fra språkforsker Bente Svendsen fra «En språkideologisk forhandling om sosial identitet»: Man objektifiserer bestemte representasjoner av en språklig og sosial virkelighet ved å typifisere språk og språkbrukere (mitt resymé av Ruyters kronikk, men Ruyters egne uthevninger).

Oppsummert mener altså Ruyter at Sunders oppfatning om multietnolektisk stil er et eksempel på bredere sosiale tendenser som handler om språk, identitet, mangfold og integrering i Norge. Sunder er slik sett en skeptisk stemme til bruk av multietnolektisk stil, der fokuset er at språkstilen er et lite effektivt maktmiddel som på ulike måter skaper problemer for språkbrukerne av dette språket. Et lignende syn på språkstilen har blitt avdekket av en rekke språkforskere, som vist i kapittel 2. Sunders syn kan av den grunn sies å representere den tradisjonelle holdningen til multietnolektisk stil. Ruyter leverer motargumenter til dette synet, og forklarer at samfunnet har et ansvar for å motarbeide det hierarkiske skillet som oppstår mellom mennesker når man kritiserer andre språk. Hun belyser med andre ord det vi kan kalle maktforholdenes skyggesider. I det neste delkapittelet vil jeg gjøre rede for hva de to kronikkene trigget av reaksjoner hos deltakerne i kommentarfeltene.

4.1 Reaksjoner som ble trigget av kronikkene

Et interessant og tilsynelatende paradoksalt funn er at man i kommentarfeltet til Sunders problemfokuserede innlegg finner en noe større andel mulighetsorienterte kommentarer enn problemorienterte, med en fordeling på omtrent 60/40. En finner en rekke kommentarer som bærer preg av sinne og sarkasme, slik som «Den typen småborgerlig og smålig menneske som får meg til å ønske jeg hadde en mye mer markert dialekt eller sosiolekt. Eller er dialekt og sosiolekt ikke innafor i konseptet 'perfekt' norsk?» og «*Husk barn! Det handler ikke om å være dere selv, det handler om å tilpasse seg eliten! For evig og alltid! Spar meg*». Uttalelser som «Skal vi ikke få lov til å ha dialekt og litt ironi lengre?» er også gjennomgående. Sunders tittel «Legg bort kebabnorsken!» har slik sett vært styrende for lesernes oppfatning av kronikken i sin helhet.

I kommentarfeltet til Ruyters kronikk derimot, finner man en fordeling på omtrent 80/20

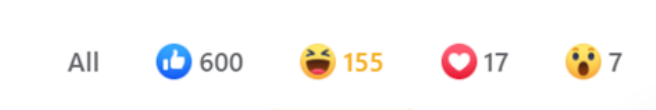
i det problemorienterte perspektivets favør. Her bør det presiseres at mange av kommentarfeltskribentene refererer til kronikkens tittel, og det kan derfor se ut til at de svarer på tittelen heller enn selve innholdet i kronikken. Mange henger seg opp i hva ordet *walla* betyr, der en spør «Sikkert dumt spørsmål, men hva betyr *walla*?» En del andre reagerer på Ruyters forslag om «kebabnorsk» i nyhetssendinger, og en finner uttalelser som «Walla! Det er IKKE fette naijs med kebabnorsk i nyhetssendinger, bro!» Disse kommentarene gir ingen direkte pekepinn på hvilke holdninger som ligger til grunn for ytringene, men de er interessante fordi Ruyters bruk av ordet *walla* åpenbart vekker noe i folk. Med andre ord ser vi at også Ruyters tittel har lagt noen rammer som er med på å definere debatten.

Samla viser disse funnene at når det utelukkende fokuseres på at multietnolektisk stil er et hinder for å lykkes i samfunnet, er det mange som utfordrer et slikt syn ved å levere motargumenter, eller trekke frem mulighetene som ligger i en slik språkstil. Disse motargumentene viser seg i enda større grad når det fokuseres på det positive ved språklig variasjon og fornying – og der holdningen er at multietnolektisk stil bør normaliseres og tillegges lik status med dialekter og andre språkvarieteter.

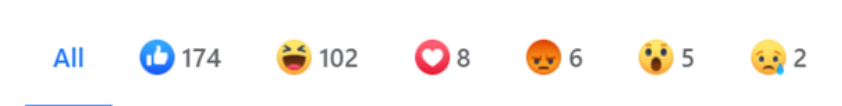
Det bør også presiseres at termen «kebabnorsk» presenteres tidlig i begge kronikkene – i tittelen og/eller ingressen. Det er denne termen som signaliserer kronikkens tematikk, og det er derfor ikke overraskende at også kommentarfeltdebattantene hovedsakelig benytter seg av en slik betegnelse. Det er imidlertid flere deltakere som utfordrer og problematiserer en slik term, noe jeg vil diskutere i kapittel 6.

Et annet funn som er verdt å belyse, er Facebook-reaksjonene på de to kronikkene, vist nedenfor.

Figur 1. Reaksjoner på Sanders debattinnlegg

Figur 2. Reaksjoner på Ruyters debattinnlegg

Sanders innlegg har i underkant av 800 reaksjoner og Ruyters innlegg har om lag 300 reaksjoner. Særlig interessant er det at henholdsvis 155 personer (Figur 1) og 102 personer (Figur 2) har reagert med *latter* (latterfjes), som kan tyde på at folk synes tematikken er komisk.

Mulige antagelser kan være at folk synes at kronikkens titler eller det faktiske innholdet er komisk, men det kan også indikere at folk oppfatter multietnolektisk stil i seg selv som noe humoristisk. Enkelte har reagert med *kjærlighet* (hjerte) som ofte indikerer at man er enige i det som skrives og/eller synes det er godt skrevet. De ulike reaksjonene fungerer som en rettesnor for folks meninger og følelser ovenfor multietnolektisk stil som språkfenomen. I de neste to kapitlene vil jeg utdype hvordan disse reaksjonene utspiller seg, i form av to ulike tilnærminger til multietnolektisk stil. Kapittel 5 omfatter perspektivet jeg har kalt *fremmedgjøring og stigmatisering*, mens kapittel 6 griper fatt i *maktperspektivet*.

5.0 Fremmedgjøring- og stigmatiseringsperspektivet

Skal jeg le eller gråte? For det første så bygger ikke «walla» på norsk kulturhistorie. For det andre så er det et religiøst ord fra Midtøsten.

-Deltaker i kommentarfelt

Innenfor det som kan kategoriseres som et *fremmedgjøring- og stigmatiseringsperspektiv*, diskuterer deltakerne i kommentarfeltene hvordan multietnolektisk stil blir ansett som noe «ikke-norsk», og der brukerne av språkstilen blir differensiert som «de andre» i samfunnet. For å avdekke hvilke mekanismer som bygger oppunder slike syn, har det vært nødvendig å vise at holdninger til multietnolektisk stil er mer enn bare holdninger til språket i seg selv. Det har derfor vært hensiktsmessig å anvende sosialantropologene Irvine og Gals (2000) teoretiske rammeverk som kan brukes til å avdekke språkideologier og differensieringsprosesser. Det er snakk om de semiotiske prosessene *ikonisering* (“iconization”), *gjentatt produksjon av motsetninger* (“fractal recursivity”) og *utvisking* (“erasure”) (Irvine & Gal 2000: 36-37, norsk oversettelse av Svendsen 2014). Disse tre prosessene tar utgangspunkt i hvordan mennesker konstruerer koblinger mellom språk og sosiale fenomener (Irvine & Gal 2000: 36-37).

5.1 Språklig differensiering: en forklaring på skillet som skapes mellom

«oss» og «dem»

Ikonisering er en prosess som tar utgangspunkt i at gitte språklige trekk knyttes til en gruppes egenskaper eller væremåte. På den måten konstruerer man en ideologisk representasjon av en gruppe mennesker, der språk eller språklige trekk blir koblet til denne gruppen som iboende egenskaper (Irvine & Gal 2000: 37). *Gjentatt produksjon av motsetninger* er en prosess der det

gjennom ikonisering projiseres et motsetningsforhold fra ett nivå til et annet (Irvine & Gal 2000: 38). Det kan for eksempel dreie seg om en konstruksjon av sosiale motsetninger mellom majoritet versus minoritet og norsk versus innvandrere, og som overføres til språklige motsetninger som «kebabnorsk» versus et antatt homogent norsk språk (Svendsen 2014: 39). Dermed opprettholdes ikoniske koblinger mellom språk(bruk) og sosiale egenskaper som stereotyper (Irvine & Gal 2000: 38). Den siste semiotiske prosessen, *utvisking*, er en prosess der relevante elementer holdes borte og utelates i en gitt fremstilling, og på den måten forsterkes naturligvis andre elementer i fremstillingen (Irvine & Gal 2000: 38). Typisk for utvisking er at et språk eller en sosial gruppe blir fremstilt som homogen(t) ved at all iboende variasjon utelates (Irvine & Gal 2000: 38). Kommentarene fra datamaterialet mitt vil bli analysert med formål om å beskrive eksempler på disse tre semiotiske prosessene, for å forsøke å avdekke hvordan språkideologier blir produsert i lekfolks omtaler av multietnolektisk stil.

5.1.2 Den protypiske innvandreren

I datamaterialet mitt ser man en tendens til at enkelte deltakere stereotyperer brukere av multietnolektisk stil som en slags protypisk innvandrer, der det legges vekt på atferd som ikke er ønskelig i det norske samfunnet. Kommentaren nedenfor er et eksempel på en slik ikonisk kobling mellom multietnolektisk stil og personlige egenskaper.

Kommentar (1)

Her ser vi at å snakke «Walla jalla» blir sett på som en motsetning til å være integrert i det norske samfunnet, i tillegg til at språkstilen knyttes til aktiv religionsutøvelse og bruk av hijab og burka. Gjennom formuleringer som «man må følge regler her» og «gå som *siviliserte* folk» understreker dessuten kommentaren at «Walla jalla» forbindes med holdninger som ikke er ønskelige i det norske samfunnet, og ikonisering blir dermed forsterket ved en gjentatt produksjon av motsetninger. For det første etableres motsetningen mellom majoritet og minoritet ved at et antatt homogent norsk språk knyttes det å være integrert, mens «Walla jalla» knyttes til innvandrere i sin alminnelighet, og ikke-ønskelig atferd – altså det motsatte av å være

integrert.

Samtidig etableres motsetningen mellom integrerte og ikke-integrerte innvandrere. «Gebrokken» norsk blir vurdert positivt ettersom det anses som et forsøk på å integrere seg, mens multietnolektisk stil, eller «Walla jalla», fremstår som det motsatte, noe som kommer til uttrykk gjennom formuleringen «Jeg kjenner ingen Normann som sier Walla til vanlig». I denne kommentaren er det særlig ordet *walla* som ser ut til å trigge en slik oppfatning, ettersom ordet knyttes til muslimske innvandrere. En lignende projisering finner vi i Ims' (2014) analyse av fremstillingen av tre nordmenn med innvandrerbakgrunn. Som vist i den analysen, finner språkforskeren at norsk med utenlandsk aksent ikledd oslo-vest-talemål eller nordlandsk dialekt verdsettes høyere sosialt og språklig enn «kebabnorsk». Det kan dermed se ut til at norsk med aksent vurderes *mer* positivt enn «kebabnorsk», selv om grensene her på ingen måte er klare og etablerte.

Et annet eksempel på en ikonisk kobling mellom multietnolektisk stil og innvandrere i sin alminnelighet finner vi i kommentaren nedenfor. Kommentaren fremhever at bruk av *walla* anses som et hinder i å få seg jobb, i tillegg til at språkbrukeren med et slikt språk assosieres med lav arbeidsmoral.

Du kan si walla så mye du vil, men det er ikke sikkert det hjelper deg til å få jobben du ønsker.

Lik dette · Svar · 6 veker

nå er vel jobbønske sjelden noe stort problem uansett.

Kommentar (2)

Eksemplene ovenfor gir imidlertid ingen eksplisitt begrunnelse på om språktrekkene tolkes som multietnolektisk trekk, eller ikke. Slike ytringer gjør det dermed utfordrende å avgjøre hva deltakerne faktisk diskuterer, og viser dermed kompleksiteten i omtaler av multietnolektisk stil. Også i følgende to kommentarer er det uvisst om språktrekkene som det refereres til, er multietnolektiske trekk eller ikke.

Ja, du har ikke mangel på fordommer... 😏

Helt uten å begripe det selv, kanskje.

Men folk som framstår som hardt arbeidende og «ur-norsk» er så klart totalt utafør og verdiløse, mens folk som snakker «kult» eller kebab, og er en slik som mottar mesteparten av sosialbudsjettet, og tror på de merkeligste religiøse fantasier, skal selvfølgelig skjermes fra enhver kritikk, og få leve i sin egen etniske boble sammen med lissom-tolerante naive nordmenn.

Kommentar (3)

Min mening er at "den norske drømmen " for en som snakker kebab-norsk, er å ha NAV som arbeidsgiver. Og om ikke sosialkuratoren forstår kebab-norsk har vedkommende krav på tolk.
Dette språket blir det vanskelig å rokke ved da menneskers rettigheter er sterk, og spesielt sterk om den venstrevridde fløyen skal mene noe om det.

Kommentar (4)

Den eneste informasjonen vi får om de språklige trekkene i disse ytringene, er at språkstilen omtales som «kebab» og «kebabnorsk». Det er dermed uvisst om språkstilen tolkes som multietnolektisk stil eller om den forveksles med norsk med mellomspråkstrekk. Som vist i innledningen, er nettopp dette en distinksjon mange ikke er oppmerksomme på.

Det deltakerne i disse kommentarene imidlertid ser ut til å være enige om, er koblingen mellom «kebabnorsk» og arbeidsledige innvandrere. Språkstilen blir projisert på arbeidsledige mennesker som behøver hjelp fra staten, og det oppstår dermed en ikonisk kobling mellom bruk av «kebabnorsk» og mennesker på NAV. Videre ser vi at denne ikoniske koblingen forsterkes ved en gjentatt produksjon av motsetninger der det etableres en tydelig motsetning mellom norsk versus innvandrer. «Nordmenn» blir beskrevet som hardtarbeidende og knyttes til det «urnorske», mens innvandrerer knyttes til arbeidsledighet og bruk av «kebabnorsk».

I disse koblingene mellom «kebabnorsk» og den prototypiske innvandrerer, skjer det dessuten en utvisking ved at språkbrukerne blir *reduert* til en gruppe bestående hovedsakelig av muslimer, og da spesielt arabere som etnisk gruppe, med lav arbeidsmoral. En slik ikonisering kan bidra til å projisere et bilde av språkbrukerne som ikke-integrerte, arbeidsledige mennesker, og som nærmest fremstiller lav arbeidsmoral til å være en del av språkbrukernes iboende egenskaper. I tillegg til at slike holdninger vil kunne føre til stigmatisering og fremmedgjøring av språkbrukerne, blir det språklige og sosiale mangfoldet som eksisterer blant dem visket ut. Det har blitt dokumentert at bruken av multietnolektisk stil har ekspandert de siste tiårene, der disse språklige trekkene brukes *både* av ungdom med flerkulturell bakgrunn og av majoritetsnorske ungdommer, og for mange er en slik språklig praksis bare en del av et større språklig repertoar (f.eks. Ims 2014; Svendsen 2021). I mediene fremstilles imidlertid språkbrukerne i hovedsak som én bestemt homogen gruppe, altså «ungdom med innvandrerbakgrunn», der det språklige og sosiale mangfoldet blant dem er visket ut (Svendsen 2021: 237), i tillegg til at det fremstår som om «kebabnorsk» er den *eneste* språkstilen de har. Det er derfor naturlig å anta at media spiller en viktig rolle for hvordan resten av samfunnet oppfatter en slik språklig praksis.

Samla gir de ulike kommentarene en indikasjon på at multietnolektisk stil assosieres med en slags prototypisk innvandrer, der bestemte egenskaper og væremåter trekkes frem eller

underforstås. I tillegg etableres motsetningen mellom integrert og ikke-integrert, der det å snakke «kebabnorsk» anses som en motsetning til å være integrert i det norske samfunnet. Slike stereotyper knyttet til «det fremmende» eller «utenlandske» ved multietnolektiske trekk blir også løftet frem av Hårstad og Opsahl (2013). De formidler at det eksisterer forestillinger om innvandreren som aggressiv og mindre lovlydig enn nordmenn generelt, i tillegg til at innvandreren blir sett på som en «skoletaper» (Hårstad & Opsahl 2013: 135). Funnene mine viser nettopp at brukere av «kebabnorsk», og kanskje mer spesifikt innvandreren, blir ansett å ha lav arbeidsmoral og/eller behøver hjelp fra staten.

En lignende fremstilling av språkbrukerne finner en også i media, noe som blant annet har blitt avdekket av Svendsen (2014). Hun setter opp følgende resonnement: Hvis A («kebabnorsk»), så B (gutt/ung mann med innvandrerbakgrunn), så C (arbeidsledighet). Videre finner Enersen (2019) at mediene stereotypiserer unge mennesker som lever i flerspråklige bymiljøer med en høy andel (muslimske) innvandrere. Hun gir en forklaring på at mennesker i flerspråklige miljøer ofte blir fremstilt som ikke-integrerte mennesker med manglende utdanning, manglende norskkompetanse og med en «naturlig» trang til å begå kriminalitet. Det kan dermed se ut til medias fremstillinger bidrar til å forsterke allerede etablerte sosiale og språklige stereotyper, og slik sett hvordan lekfolk gjenkjenner, betegner og tillegger multietnolektisk stil verdier. En slik kobling har tidligere blitt avdekket av Ims' (2014) som nettopp viser hvordan medias fremstillinger bidrar til å reproducere språkideologiske oppfatninger.

5.1.2 Den norske versus den ikke-norske identiteten

I kommentaren nedenfor ser vi at det skapes en ikonisk kobling mellom bruk av multietnolektisk stil og en «ikke-norsk» identitet. Dette forsterkes gjennom utsagnet «da er du ikke en av oss», der «oss» representerer «nordmenn».

"Gjennom slangen, sosiolekten eller multietnolekten kebabnorsk er ungdommer med på å skape egen identitet."

Og det er poenget. Når de skaper "sin egen identitet", så marker jo det at de ikke har den samme norske identiteten som nordmenn har. Da har du markert at du ikke er en av oss, og da kan du ikke forvente å bli behandlet som en av oss.

Lik dette Svar 7 veker

Kommentar (5)

Kommentaren problematiserer Ruyters utsagn om at ungdommer *skaper* sin egen identitet gjennom multietnolektisk stil. Nærmere bestemt poengteres det at brukere av multietnolektisk stil har en «annen» identitet enn «nordmenn» og av den grunn ikke kan forvente å bli behandlet

som en av «oss». På den måten etableres en motsetning mellom brukere av multietnolektisk stil og alle andre «nordmenn», og slik sett etableres motsetningen mellom den «norske» og «ikke-norske» identiteten. En sentral tese innenfor sosiolingvistik er at språkbruk er *identitetshandlinger* (Hårstad et al 2021: 41). Det er vesentlige forskjeller i måten «folk flest» tenker om denne koblingen på, og slik en forstår den innenfor sosiolingvistik. Ruyters formulering om at multietnolektisk stil brukes som et verktøy av ungdom for å skape sin egen identitet, viser at hun har en *sosialkonstruktivistisk* forståelse av identitet. Det innebærer at man forstår identitet som noe man aktivt konstruerer i interaksjon med andre mennesker i sosiale sammenhenger (Hårstad et al 2021: 41). På den måten forstås identiteter som noe dynamisk der språket fungerer som et verktøy til å *skape* identiteter.

Til tross for at det også i kommentaren gis uttrykk for at brukerne *skaper* sin egen identitet, ser det likevel ikke ut til at dette blir oppfattet som noe dynamisk. Formuleringer som «da har du markert at du ikke er en av oss» tyder tvert imot på at identitet forstås som noe statisk og uforanderlig. Det kan dermed se ut til at det hos mange av deltakerne i kommentarfeltene ligger en *essensialistisk* oppfatning av identitet til grunn, som tar utgangspunkt i at identitet er en essens i oss, altså en mer eller mindre uforanderlig kjerne av egenskaper, verdier og holdninger som kjennetegner oss (Hårstad et al 2021: 41). Identitet blir i et slikt perspektiv sett på noe vi bare har én av, og språket er et uttrykk for denne ene, «ekte» kjernen av definerende egenskaper ved oss (Hårstad et al 2021: 85). Innenfor dette synet vil multietnolektisk stil kunne oppfattes som en *grenseoverskridende* språkstil som på ulike måter bryter med utbredte folkelige forestillinger om hvordan språkbrukeren skal uttrykke vår *felles* norske identitet (Hårstad et al 2021: 85). Utsagnet om at multietnolektiske talere ikke har den samme norske identiteten som det «vanlige» nordmenn har, signaliserer nettopp at den multietnolektiske språkbrukeren mislykkes i å uttrykke den *ene*, «ekte» identiteten. En lignende forestilling finner vi i Quists (2015) analyse fra Danmark, der hun viser at det eksisterer klare forestillinger om hva som er «dansk» og «ikke-dansk». Hun finner at multietnolektisk stil blir vurdert som «ikke ordentlig/korrekt» dansk, og som noe «ikke-dansk» (Quist 2015: 182). Hun konkluderer dermed med at det skapes en ideologisk forbindelse mellom dansk identitet og «ordentlig» språk. Funnene mine viser hvordan et slikt syn på identitet bidrar til å forsterke skillet mellom «dem» – brukerne av multietnolektisk stil, og «oss» – nordmenn.

5.1.3 Det uutviklete versus det avanserte

Det er imidlertid én kommentar i datamaterialet som utpeker seg når det gjelder motsetningsforholdet mellom det «norske» og «ikke-norske». I kommentaren nedenfor skapes det et skille mellom «det uutviklete» og «det avanserte».

Først og fremst tilhører norskt språk den nord-germanske språkfamilien, se tilbake på 1800-tallet og hvor fint og avansert folk snakket da. Dette gjelder ikke bare Norge, men se også hvor fint engelskmennene snakket på den tida. Norske dialekter ble utviklet grunnet isolerte småsamfunn der språklige forskjeller utviklet seg i de respektive lokalsamfunnene. Men det var fortsatt innbyggernes morsmål. Det blir dermed feil å sammenligne norske dialekter med kebabnorsk. Det er et fakta at kebabnorsk er et fenomen fra våre nye landsmenn som ikke behersker autentisk norsk språk. På samme måte kan jeg også påpeke at våre etniske nordmenn begynner å bruke mer engelsk slang, og også låner begreper fra kebabnorsken, det kan ikke kalles for fremskritt, men et tilbakefall. Det viser at vi har gått ned til et lavere kulturelt og intellektuelt nivå når det kommer til språkbruk. At mainstream mediene er med på å lage tv-programmer med denne Ola Halvorsen karakteren gjør ikke saken særlig bedre, det er med på å normalisere dette tilbakefallet av vår nordiske kultur. Det virker som makteliten ønsker å ha det slikt dessverre. Det virker som de ønsker at etniske nordmenn skal integrere seg inn i minoritetenes kultur og språkbruk, istedenfor motsatt slik det burde vært.

Lik dette · Svar · 6 veker · Endra

Kommentar (6)

Kommentaren fikk 40 likes og hjerter, og signaliserer dermed at det er oppfatning som deles av flere. Følgende seks påstander trekkes frem her og vil bli diskutert videre i kapittelet:

1. det norske språk var høyverdig og avansert på 1800-tallet
2. dialekter utviklet seg i isolerte språksamfunn og var innbyggernes morsmål, og det blir derfor feil å sammenligne dialekter med kebabnorsk som kommer «utenfra»
3. kebabnorsk er et fenomen fra våre nye landsmenn som ikke behersker «autentisk» norsk språk
4. det at etniske nordmenn låner begreper fra kebabnorsk viser at vi har gått ned på et lavere kulturelt og intellektuelt nivå når det gjelder språkbruk
5. serier og fiktive karakterer som Ola Halvorsen er med på å normalisere denne degenereringen av vår nordiske kultur
6. minoriteter får for sterk posisjon i forhold til majoriteter

I påstand (1) skjer det en ikonisering av språk på 1800-tallet der det projiseres et bilde av språkbrukerne som en gruppe «dannede», «intellektuelle» mennesker. Ord som «avansert» og «vakkert» indikerer dessuten at språket på 1800-tallet blir oppfattet som det «perfekte» språket, og noe vi bør strebe etter. Dette kan ses i sammenheng med det Mæhlum (2011: 4) beskriver som puristiske idealer, og som har en lang tradisjon i Norge. Slike idealer anser språket med mest mulig enhetlig opphav som det eksemplariske, og som dermed betraktes som «rent».

Kommentaren ovenfor gir nettopp inntrykk av en slik språkideologisk forestilling, i den forstand at språket på 1800-tallet anses som det «opprinnelige» og «ekte» språket.

Samtidig skapes det i påstand (4) en ikonisk kobling mellom brukere av «kebabnorsk» og «ikke-intellektuelle» mennesker. Nærmere bestemt eksisterer det en oppfatning om at «kebabnorsk» kan relateres til «forfallsmyten». Dette innebærer at språkendringer oppleves som en krenkelse av noen ubrytelige regler, og som på den måten bidrar til å ødelegge det «ekte» språket (Mæhlum 2011: 5). Multietnolektisk stil assosieres dermed med såkalte «urene» språk som består av «fremmede» elementer som ikke bør blandes med det norske språket. I datamaterialet mitt fremstår det som spesielt problematisk at «etniske» nordmenn låner begreper fra «kebabnorsk», eller for å sitere en av skribentene i kommentaren nedenfor: «Det er det *Værste* jeg hører.»

En god del etniske nordmenn snakker kebabnorsk.

Lik dette Svar 7 veker

Å ja det er det *Værste* jeg hører. Og folk som har begynt å snakke den Fredrikstad L'en. Det høres ut som folk ikke klarer å snakke rent. Til og med unge i tv og Dagsrevyen bruker den L' en.

Kommentar (7)

For å avdekke hvilke språklige mekanismer som skjuler seg bak disse ytringene, vil det være nødvendig å presisere at multietnolektisk stil består av trekk som mange majoritetsspråklige vil oppfatte som avvikende fra «korrekt» norsk grammatikk, som nevnt innledningsvis. Det vil med andre ord si en varietet av norsk som strukturelt bærer preg av at språkbrukeren har et annet morsmål, og som derfor gjerne høres «ukorrekt» ut hos den majoritetsspråklige (Hårstad 2010: 222). Et eksempel på et slikt trekk er manglende inversjon, og en av de klassiske *innlærerfeilene*. I mange norske talemål og i både bokmål og nynorsk vil subjekt og finitt verbal bytte plass i setninger der andre setningsledd enn subjektet står først, men dette finner en gjerne ikke i multietnolektisk norsk. Multietnolektiske talestiler er med andre ord grenseoverskridende i sin natur (Hårstad et al 2021: 98). Det er derfor naturlig å anta at det er disse bruddene eller avvikene, som dermed oppfattes som grenseoverskridende, som fremprovoserer ytringer som nevnt ovenfor.

I disse koblingene skjer det en gjentatt produksjon av motsetninger ved at det etableres sosiale motsetninger mellom «intellektuelle» og «ikke-intellektuelle» mennesker, som overføres til språklige motsetninger mellom nordgermanske språk og «kebabnorsk». Det blir imidlertid for enkelt å hevde at det er «kebabnorsk» i seg selv som tillegges en lav verdi. Det

refereres spesifikt til språklige *minoriteter*, og dermed ulike immigrantspråk. Multietnolektisk stil inkluderer ord fra afroasiatiske språk, som omfatter mange språkgrupper i Midtøsten og det nordlige Afrika, for eksempel arabisk, tyrkisk, kurdisk, somali, persisk, urdu og punjabi. De afroasiatiske språkene faller innenfor én og samme homogene kategori, ved at de blir vurdert som «mindreverdige», «uutviklede» immigrantspråk, som forbindes med lav prestisje og status. En slik oppfatning deles av flere i kommentarfeltet, og en finner formuleringer som:

Slumspråk som går i sosial arv.

Det er et stammespråk noen utlendinger har introdusert.

Arabisk/persisk: «sverger til Gud» er helt uaktuelt og ubrukelig i norsk kultur.

Kebabnorsk er ikke norsk, men en måte å innlemme arabisk i norsk språk.

Skal jeg le eller gråte? For det første så bygger ikke «walla» på norsk kulturhistorie. For det andre så er det et religiøst ord fra Midtøsten.

Essensen i disse ytringene er at afroasiatiske språk, og da spesielt arabisk/persisk, ikke har noe i norsk kultur å gjøre. Det skjer dermed en ikonisering av brukere av «kebabnorsk» der det projiseres et bilde av dem som arabisk- og persisktalende innvandrere som ikke tilpasser seg det tradisjonelle norske språket. I tillegg ser vi et eksempel på utvisking, der bruk av *walla* (opprinnelig arabisk 'jeg sverger ved Allah') utelukkende knyttes til religiøse mennesker og blir tolket i sin bokstavelige, religiøse forstand. *Walla* (ekvivalent til *wallah/wollah*) er imidlertid en hyppig brukt *diskursmarkør* blant ungdom, uavhengig av religiøs eller «etnisk» bakgrunn, og igjen viskes det språklige mangfoldet og variasjonen blant språkbrukerne ut.

I tillegg ser vi at det i påstand (2) fra kommentar (6) skapes en kobling mellom dialekter og det «autentisk» norske. Det skjer med andre ord en gjentatt produksjon av motsetninger ved at dialekter karakteriseres som et «autentisk» norsk trekk, mens «kebabnorsk» projiseres på innvandrere som ikke behersker «autentisk norsk språk». En slik projisering bekreftes også gjennom følgende to utsagn i datamaterialet:

«Kebab norsk» er ikke er norsk, men en måte å integrere andre språk i det norske på. Dialekter er språk fra ulike norske regioner, basert på urnorsk i ulike variasjoner.

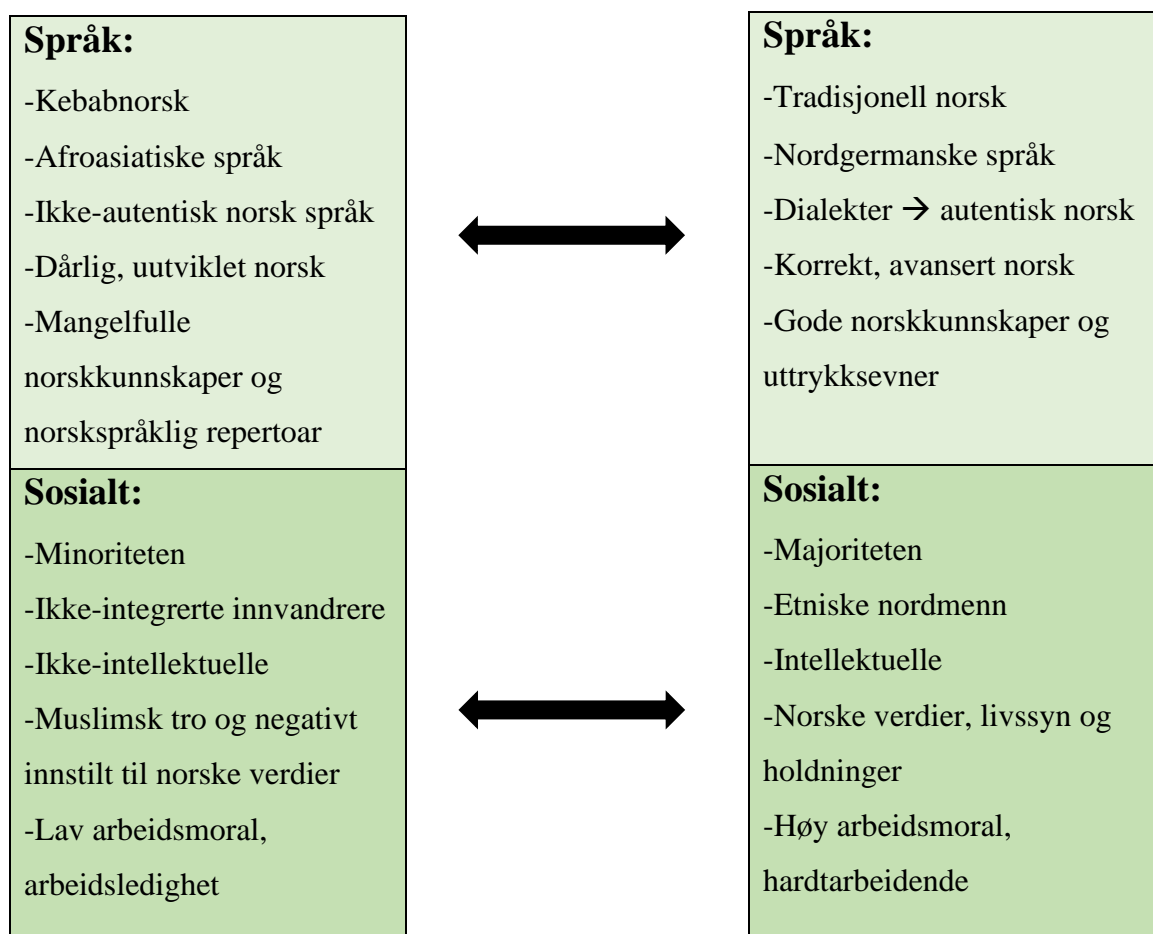
Vi prater dialekt og det er URnorskt og fantastisk... Kebab norsk er aksent og ikke fantastisk... Grøss.

I disse projiseringene skjer det også en utvisking av det norske mangfoldet ved at det kun er dialekter fra tradisjonelt norsk territorium som blir betegnet som «norsk». Andre mennesker som opplever å være norske viskes dermed ut og blir ignorert. Vi ser imidlertid at «kebabnorsk» i disse kommentarene knyttes til nokså ulike språklige fenomener; minoritetsspråk som integreres i norsk og norsk med «aksent». Fellesnevneren er vel og merke at norsk som bærer preg av «fremmede» elementer vurderes negativt.

Til slutt finner vi i påstand (5) og (6) fra kommentar (6) at det etableres sosiale motsetninger mellom majoritet og minoritet, som overføres til språklige motsetninger mellom «kebabnorsk» og et tradisjonelt norsk språk. Det argumenteres for at minoriteter har fått for sterk posisjon i forhold til majoriteter, og at den fiktive karakteren Ola Halvorsen fra serien *Førstegangstjenesten* bidrar til å normalisere «degenereringen» av vår «nordiske» kultur. Dette utdypes gjennom formuleringen om at det er problematisk at majoriteten, altså «etniske» nordmenn, skal integrere seg i minoritetenes språkbruk og kultur. Her ser vi dessuten et eksempel på utvisking ved at det tas for gitt at *alle* minoriteter snakker «kebabnorsk». På den måten blir språklige minoriteter fremstilt som én homogen gruppe der all iboende variasjon utelates, samtidig som det fremheves at disse menneskene mislykkes i å tilpasse seg majoritetens språk og kultur. Disse utsagnene bærer preg av en *nasjonalistisk ideologi*, der innflytelse fra andre kulturer, språk og religioner blir ansett som en trussel mot nasjonal kultur (Eriksen 1993: 2). Det eksisterer med andre ord en oppfatning blant mange om at den norske kulturen bør være mest mulig enhetlig, og at språklig mangfold ødelegger et slikt ideal. Innvandrere blir i et slikt perspektiv sett på som en trussel mot «vestlige» verdier. Dette vil si en oppfatning av at ikke-europeeren er negativt innstilt til «vår» livsstil og «våre» etiske prinsipper og idealer (Hårstad 2010: 234). Vi ser derfor at folks omtaler av «kebabnorsk» handler om mer enn bare språket i seg selv – den generelle debatten om innvandring og integrering i det norske samfunnet gjør seg også gjeldende.

Kommentarene som jeg nå har gjort rede for, og da særlig kommentar (6), er med andre ord gode eksempler på hvordan lekfolk gjenkjenner, betegner og tillegger multietnolektisk stil ulike verdier. Særlig fremtredende er vurderingsdimensjonene høystatus- versus lavstatusspråk og dialekt versus «kebabnorsk». Kommentarene ser dessuten ut til å ha bli trigget av Ruyters fokus på det *positive* ved språklig fornying og mangfold. Det kan dermed se ut til at slike kontrasterende dimensjoner mellom det «avanserte» og det «uutviklete» gjør seg særlig gjeldende i debatter der noen forsøker å fremheve det positive ved språkendringer og -utvikling.

Figur 3: Gjentatt produksjon av motsetninger i kommentarfeltutsagn

Oppsummering av hovedfunn i fremmedgjøring- og stigmatiseringsperspektivet

Fremmedgjøring- og stigmatiseringsperspektivet som jeg nå har gjort rede for, viser at det eksisterer en trend i det norske samfunnet der brukere av multietnolektisk stil blir oppfattet som «de etnisk andre». Ved hjelp av Irvine og Gals (2000) teoretiske rammeverk ikonisering, gjentatt produksjon av motsetninger og utvisking har det vært mulig å avdekke hvilke språkideologier og differensieringsprosesser som ligger til grunn for en slik oppfatning. De tre ulike prosessene henger sammen og griper over i hverandre, men samla gir de en forklaring på at multietnolektisk stil blir oppfattet som noe «fremmed», noe som ikke hører hjemme i Norge, og der brukerne av språkstilen tillegges bestemte egenskaper og væremåter som skiller seg fra resten av befolkningen. Slike oppfatninger antyder at enkelte av deltakerne i kommentarfeltene har et *innvandrerkritisk* syn.

Forestillingen om den muslimske, ikke-integrerte innvandreren står sentralt, i den forstand at bruk av multietnolektisk stil blir assosiert med arbeidsledighet og ikke-ønskelig atferd, en forestilling som også har blitt fremhevet av Hårstad og Opsahl (2013) og Svendsen

(2014). Det kan dessuten se ut til at «kebabnorsk» som allmenn betegnelse reproducerer og forsterker slike stereotype oppfatninger, og bekrefter dermed antagelsen om at termen oppleves fremmedgjørende og stigmatiserende. I likhet med danskers omtaler av multietnolektisk stil (Quist 2015) ser en også i Norge at det skapes en ideologisk forbindelse mellom norsk identitet og «ordentlig» språk. Videre viser funnene mine at puristiske forestillinger om et «rent» og «korrekt» språk gjør seg gjeldende, der fokuset er at «fremmede» elementer fra «kebabnorsk» ikke bør blandes med det «norske». Hårstads (2010: 248) antydning om at «den talespråklige purismen lever godt i vår globaliserte tidsalder», stemmer dermed godt overens med mine funn. Særlig fremtredende er forestillingen om «det avanserte» versus «det uutviklete», som kommer til uttrykk gjennom vurderingsdimensjonene høystatus- versus lavstatusspråk og dialekt versus «kebabnorsk». Vi ser altså at «kebabnorsk» tillegges lav verdi innenfor dette synet, noe som vil diskuteres ytterligere i neste kapittel.

6.0 Maktperspektivet

Discourse is a symbolic asset which can receive different values depending on the market on which it is offered.

-Pierre Bourdieu (1977: 651)

Innenfor det som kan kategoriseres som *maktperspektivet*, diskuterer deltakerne i kommentarfeltene språkets posisjon i samfunnet, der multietnolektisk stil tillegges ulike verdier. Her bør det presiseres at forholdet mellom språk og makt er et av de mer komplekse aspektene innenfor sosiolingvistik, som også har forbindelseslinjer til vitenskaper som sosiologi og sosialantropologi.

Som vist i analysens innledning, blir forholdet mellom språk og makt også fremhevet av begge kronikkforfatterne, men de deler ulike oppfatninger når det gjelder språkets posisjon i samfunnet. Sunder forklarer viktigheten av et «godt» og «korrekt» språk for å lykkes i arbeidslivet. Hun understreker dermed at *språk er makt*, i den forstand at et tradisjonelt norsk språk anses som verdifullt. Multietnolektisk stil derimot, blir av Sunder oppfattet som et lite effektivt maktmiddel som bryter med det «riktige» norske språket. Ruyter leverer motargumenter til dette synet, der hun gjør rede for det vi kan kalle maktforholdenes skyggesider. Hun understreker blant annet at man skaper et hierarkisk skille mellom mennesker når man kritiserer andre språk, dialekter, etnolekter og sosiolekter. I tillegg påpeker hun

viktigheten av å ikke skape en slik todeling mellom «norsk» og «kebabnorsk» og «hvit» og «ikke-hvit» – som forsterker skillet mellom «oss» og «dem». I det følgende vil jeg forsøke å avdekke hvilke maktforhold som blir tolket inn i bruken av multietnolektisk stil blant deltakerne i kommentarfeltene, og hvordan diskurser både bidrar til å reproducere og motarbeide slike maktforhold.

6.1 Språk og avmakt

En utbredt forestilling i datamaterialet mitt er at et «godt» og «korrekt» språk er nødvendig for å lykkes i samfunnet, mens multietnolektisk stil i et slikt perspektiv fremstår som et hinder for å komme seg opp og frem. For å avdekke hvilke mekanismer som ligger til grunn for slike omtaler, vil det være nødvendig å belyse forholdet mellom språk og *avmakt*, derav maktforholdenes skyggesider. Koblingen mellom språk og avmakt blir blant annet illustrert av Hårstad, Mæhlum og van Ommeren (2021: 46) gjennom følgende fire påstander:

1. De som ikke har mulighet til å bruke språk på hensiktsmessige måter, kan oppleve seg som maktesløse.
2. Noen språk og varieteter er stigmatiserte og forbundet med lite makt og lav prestisje.
3. De som ikke råder over språklige forhold, kan bli undertrykte.
4. Språkbruk kan reflektere og opprettholde undertrykkelse og diskriminering.

I presentasjonen av funnene mine vil disse påstandene utdypes og diskuteres.

6.1.1 Å beherske språk er viktig for å lykkes i samfunnet

Som underoverskriften tilsier, er det flere av deltakerne i kommentarfeltene som fremhever språkets betydning for å lykkes i samfunnet. En av deltakerne påpeker at det å kunne landets språk er helt nødvendig for å kunne velge livsløp. En annen deltaker formidler at «Språk er makt. Godt språk er verdt mer enn du aner». Kommentaren nedenfor bygger oppunder Sanders utsagn om viktigheten av å beherske et gitt språk:

Det er en språkbevisst og samfunnsbevisst forfatters råd til ungdommen...
Gode råd også, ikke bare for kebab-folket, men for enhver som ønsker å
bli tatt seriøst og å komme seg opp og fram.

Kommentar (8)

Det eksisterer med andre ord en oppfatning om at bevisst og «korrekt» språkbruk er helt avgjørende dersom man ønsker å komme seg opp og frem i samfunnet. På den måten impliseres det at de som ikke har mulighet til å bruke språk på hensiktsmessige måter, slik som «kebab-folket», kan oppleve seg som maktesløse. Ifølge disse kommentarene forutsetter makt at en har

tilgang til det som regnes som det *riktige* og *relevante* språket (Hårstad et al 2021: 48), som i dette tilfellet er et tradisjonelt norsk språk. Slike utsagn reproducerer og forsterker de tradisjonelle maktforholdene som blir tolket inn i bruken av multietnolektisk stil, der holdningen er at brukere av språkstilen, eller de som i denne kommentaren omtales som «kebab-folket», ikke har de språklige ressursene som er nødvendige for å lykkes i dette samfunnet (f.eks. Hårstad & Opsahl 2013; Ims 2014; Svendsen 2014). I kommentaren under ser vi enda et eksempel på en slik holdning, der det eksplisitt formidles at bruk av «kebabnorsk» er et hinder i arbeidslivet.

Meget god og rasjonell artikkel, som beskriver et økende problem i vårt samfunn..!

Selvsagt vil norske arbeidsgivere prioritere noen som både forstår og blir forstått, fremfor det motsatte, særlig i jobber der direkte kundekontakt oppstår..!!

Slurvete kebabnorsk viser en lav tilpasningsgrad..!!

Kommentar (9)

Her ser vi at det blir tatt for gitt at brukere av multietnolektisk språkstil bare har *en* stil, og at de vil bruke denne stilen også i arbeidslivet. Utsagnet om at «kebabnorsk» viser lav tilpasningsgrad, gir dessuten inntrykk av at de som ikke råder over språklige forhold kan bli undertrykte. Og som tidligere vist finner vi norske arbeidsgivere og næringslivsprofiler, som Geelmuyden og Sunder, som nettopp gir uttrykk for at «kebabnorsk» ikke er godt nok i arbeidslivet. Forklart med Bourdieu (1977) gjør den språklige definisjonsmakten seg her gjeldende, i den forstand at vi har samfunnsinstanser som definerer og råder over hva slags språkkompetanse som er gyldig i ulike sammenhenger. Gjennom sine teorier om den kulturelle kapitalen forklarer Bourdieu (1977: 648) at språk ikke utelukkende brukes for å kommunisere – det kan også brukes som et verktøy for å utøve makt. Dette innebærer at språk som kulturell kapital kan være styrende for hvem har makt i et samfunn, og hvem som faller «utenfor»: “The dominant class can make deliberately or accidentally lax use of language without their discourse ever being invested with the same social *value* as that of the dominated” (Bourdieu 1977: 653). Her understreker Bourdieu at den såkalte eliten, altså de som besitter de språklige kunnskapene og ressursene i det språket som dominerer markedet, kan bruke språket slik det passer dem uten at det går utover deres sosiale verdi. De som derimot ikke besitter en slik språklig kompetanse, vil ikke kunne gjøre det samme uten at det får konsekvenser for deres sosiale verdi. Dette er et viktig utgangspunkt for å forstå hvordan representanter i majoritetskulturen vil kunne ha definisjonsmakt over hva som er «legitim» språkbruk i arbeidslivet, og dermed også hvilke typer språkbruk som ikke er ønskelige. Med andre ord ser vi at språkbruk kan reflektere og

oppretholde undertrykkelse, i den forstand at en tradisjonell norsk blir anerkjent som det «riktige» språket i arbeidslivet, mens en utradisjonell «dårlig» norsk bryter med det språket som dominerer markedet.

En slik oppfatning blir også bekreftet gjennom utsagn som sidestiller «kebabnorsk» med «dårlig grammatikk». En av deltakerne skriver: «å bli dårligere i grammatikk, legge om setningsstruktur og kopiere kebabnorsk er virkelig ikke heldig. Det er en uvane.» Dette blir ytterligere begrunnet i kommentaren nedenfor.

Her har hun glemt at i såkalt «kebabnorsk» om det i det hele tatt går an å avgrense dette til en helt spesifikk talemåte- ofte kjennetegnes av hyppig bruk av helt feil måter å bygge opp setninger på. Ikke bare slang-ord. Første eksempler jeg kommer på: er feil bruk av «på/i» det sies «hun» overalt hvor det burde sies «henne» eller omvendt, det er i det hele tatt ofte sånn man snakker når man ikke -kan- norsk, eller ikke er kjent med korrekt bruk av norsk språkoppbygging. Det er direkte oversettelser fra engelsk eller setningsoppbygging fra andre språk direkte overført til norsk som lyder feil, har en karakteristisk klønete rekkefølge, mangler ord som skaper sammenheng og er vanskelig å forstå. Det er selvsagt ikke en god øvelse i å få et språk de fleste forstår eller som kan brukes i en jobb hvor man må skrive/ tale korrekt norsk. Nå kan man sikkert gjøre begge deler, men jeg ser ikke på det som noen god kultur hvis man skal bli flink til å prate... øvelse gjør mester, det gjelder jo også her.

Lik dette Svar 6 veker Endra

Kommentar (10)

Her problematiseres eksplisitt multietnolektiske språktrekk, i den forstand at de språklige trekkene oppfattes som et brudd med «korrekt» norsk grammatikk. Oppfatningen er at språkstilen er et hinder for å mestre tradisjonelt norsk språk – altså det språket som kreves i arbeidslivet. Det ser dermed ut til å eksistere en utbredt oppfatning i Norge om at brukere av «kebabnorsk» mangler de språklige ressursene og kunnskapene som kreves for å tilpasse seg arbeidslivet. Felles for denne gruppen er at de ikke er bevisste på at brukerne av «kebabnorsk» er i stand til å foreta *kodeskifter*. Datamaterialet mitt viser imidlertid at enkelte deltakere nettopp ser ut til å være bevisste på slike kodeskifter, noe som kommer til uttrykk i kommentaren nedenfor.

Slangpreget ungdomsspråk vil ikke funke på en del arbeidsplasser, det gjelder også "kebabnorsk". Men ungdommer tilpasser språket etter situasjon.

Lik dette Svar 7 veker

Kommentar (11)

«Kebabnorsk» blir i denne kommentaren oppfattet som en *ungdomsstil*, som brukes bevisst i ulike sammenhenger. Det at 146 personer har likt denne kommentaren indikerer at det er en oppfatning som deles av mange. Dette er et interessant funn ettersom det tyder på at mange nordmenn også er oppmerksomme på at ungdommer bruker språkstilen i bestemte sosiale

situasjoner, men ikke i alle, og slik sett er i stand til å «legge bort kebabnorsken» i situasjoner som stiller krav til en mer «normert» variant av norsk. Dette aspektet vil utdypes seinere i analysen.

6.1.2 Du mister din troverdighet

Som jeg var inne på i kapittel 5, eksisterer det en oppfatning om at multietnolektisk stil, eller det folk flest omtaler som «kebabnorsk», er et «mindreverdige» og «utviklet» språk. Funnene hittil viser imidlertid at deltakerne refererer til nokså ulike språklige trekk, og det er derfor vanskelig å si med sikkerhet om det er den multietnolektiske stilen som blir tillagt lav verdi, eller om det er innlæreres språk. Samtidig finner jeg i datamaterialet mitt at flere av deltakerne er oppmerksomme på hva de språklige trekkene signaliserer, noe som synliggjøres gjennom termer som *slang* og *sosiolekt*. I disse omtalene kommer det slik sett tydeligere frem at de multietnolektiske trekkene anses som lite verdifulle. I kommentaren under fremheves det at språkstilen er en lavstatus-sosiolekt.

Fordi det ikke er en dialekt men en sosiolekt, og da spesifikt en sosiolekt som signaliserer alt annet enn faglig kompetanse og intellektuell seriøsitet både i inngruppen og i (den store) utgruppen.

Dagsrevyen har et format der alle virkemidler benyttes for å fremme en forståelse av programmet som formidler av saklighet og kompetansebasert innsikt.

Det er stor forskjell på dialekter og sosiolekter.

Kommentar (13)

I denne kommentaren reproduseres forestillingen om et mindreverdige, utviklet språk, der det fremheves at bruk av denne typen sosiolekt ikke egner seg i den offentlige sfære som stiller krav om saklighet og «kompetansebasert» innsikt. Det skapes med andre ord en kontrast mellom det «intellektuelle» og det «ikke-intellektuelle» språket – en oppfatning som særlig ser ut til å ha bli trigget av Ruyters tittel: «Hvorfor er det ikke akseptert å si *walla* på Dagsrevyen når dialekter er lov?» Under ser vi også at multietnolektisk stil blir tillagt lav status.

Hun har rett, det handler om å komme seg inn i arbeidslivet. «Slang» språk kan være kult i en kort periode i ungdomstiden.

Herman Flesvik sin karikerte figur har også noe alvor i seg.
Du mister din troverdighet ved å snakke slang.

Voksne folk som omtaler sine barn som «kidsa» med en caps bak fram framstår som «tjukke i hu'e». Så ja- språk er makt.

Lik dette Svar 6 veker

Kommentar (12)

Slike utsagn gir inntrykk av kompleksiteten og bredden i omtaler av multietnolektisk stil. Det fremheves at voksne som bruker slang mister sin troverdighet, samtidig som det impliseres at

ungdommer som bruker slang kan være kule. Essensen i disse ytringene er imidlertid at de som ikke har mulighet til å bruke språk på hensiktsmessige måter, fremstår som «tjukke i hu'e», der multietnolektisk stil vurderes som lavstatus-ungdomsslang

I kommentaren over ser vi dessuten at Herman Flesvigs konstruerte karakter, Ola Halvorsen, blir tolket i sin «bokstavelige» forstand, og ikke som en overdrevet og parodierte fremstilling av «etnisk» norsk ungdom som bruker «kebabnorsk». Med andre ord vil *stilisering* potensielt kunne bekrefte og forsterke allerede etablerte stereotyper. Stilisering kommer opprinnelig fra det Bakthin (1981: 362) beskriver som en «artistic image of another's language». Det innebærer at man i gitte sammenhenger tar i bruk andres «stemmer» gjennom overdrevne versjoner av ulike språk, dialekter eller talestiler, og som man vanligvis ikke bruker eller assosieres med, for eksempel å etterlikne andre språkbrukere (Svensen 2021: 157). For at stilisering skal være vellykket, er det essensielt at publikum kjenner igjen de ulike personlighetene som fremstilles og ser det humoristiske i slike fremstillinger. Datamaterialet mitt viser imidlertid at mange nordmenn ikke ser det humoristiske i den stilistiske karakteren Ola Halvorsen, ettersom hans egenskaper og væremåte blir ansett som en avbildning av den protypiske «kebabnorsk»-brukeren, og der det ligger en oppfatning om at språkbrukerne fremstår slik i alle sammenhenger. Her kan vi trekke paralleller til diskusjonen i kapittel 5, der det kommer frem at mange av deltakerne har en essensialistisk forståelse for identitet; altså at identitet blir sett på som noe vi bare har én av, og der språket er et uttrykk for denne ene, «ekte» kjernen av definerende egenskaper ved oss. Dette er et svært interessant funn, ettersom det gir en forklaring på at mennesker har ulike oppfatninger om hva som anses som humor.

6.1.3 Lite effektivt maktmiddel

Samla bygger de ulike kommentarene oppunder argumentet om at det er viktig å beherske et «godt» og «korrekt» språk. Multietnolektisk stil derimot, blir oppfattet som et hinder for å lykkes i samfunnet, og anses dermed som et lite effektivt maktmiddel. Som tidligere vist fremhever nettopp Hårstad og Opsahl (2013) at multietnolektisk stil blir vurdert negativt *utenfor* miljøene der språkstilen brukes, og språkstilen blir av denne gruppen typisk ansett som «dårlig norsk» eller «utviklet» norsk. For å utdype dette viser de til en artikkel utgitt i den danske avisen *Berlingske*, der ulike språkforskere legger vekt på fordelene med språklig fornying og variasjon i et ellers svært homogent dansk språksamfunn. De fleste leserne hadde derimot andre oppfatninger om flerspråklige praksiser, der de la vekt på at slike praksiser:

- 1) ikke har noe med majoritetsspråket å gjøre og faktisk kan virke skadelig for det
- 2) er et uttrykk for manglende språklig utvikling

3) er hemmende for å lykkes på arbeidsmarkedet (Hårstad & Opshal 2013: 107).

Kommentarene jeg hittil har vist i mitt materiale, gir uttrykk for tilsvarende oppfatninger om multietnolektisk stil. *Språk og avmakt-perspektivet* gir slik sett en god forklaring på feltet der de språklige ressursene anses som verdiløse. Dette kalles ifølge Hårstad (2010: 237) det dominerende markedet, der holdninga er at multietnolektisk stil er nettopp dårlig. Som vi har sett i datamaterialet mitt, tillegges språkstilen konnotasjoner som «fordummende» og «mindreverdig» norsk, som gir inntrykk av at språkstilen er en lite ettertraktet kapital for deltakerne på dette markedet. Her ser vi med andre ord at multietnolektisk stil er forbundet med lite makt og lav prestisje – det fjerde og siste punktet som inngår i maktforholdenes skyggesider. I norsk sosiolingvistisk forskning har man blant annet brukt hierarkiske pyramider for å fremstille forholdet mellom ulike norske talemålsvarieteter (Hårstad et al 2021: 49). I mitt datamateriale ser vi at norske arbeidsgivere som Geelmuyden og Sunder samt kommentarfeltdebattantene, anser en såkalt tradisjonell, «riktig» norsk som det mest prestisjefylte språket – i arbeidslivet og i den offentlige sektoren – og kan dermed sies å plasseres øverst i pyramiden. Innenfor dette perspektivet gir det høy status å beherske rettskriving i tråd med norske grammatikalske regler, i tillegg til å ha gode uttrykks- og formuleringsevner.

Samtidig finner jeg i datamaterialet mitt at også dialekter tillegges svært høy verdi, der ord som «urnorsk», «autentisk norsk» og «vakker» er gjennomgående. Det generelle sosiolingvistiske klimaet i Norge karakteriseres nettopp som uvanlig tolerant ovenfor dialekter (Kulbrandstad 2015: 258). Som vist i kapittel 5, kan det nærmest se ut til at den norske toleransen for dialekter *forsterkes* når de settes opp mot multietnolektisk stil. Dialekter fremstilles som selve symbolet på det «autentisk» norske, mens multietnolektisk stil fremstilles som et brudd med denne «autentisk» norske forestillingen. Toleransen for multietnolektisk stil er altså betraktelig lavere, og språkstilen plasseres av den grunn nederst i pyramidehierarkiet. Her skal det imidlertid presiseres at det råder stor uenighet blant deltakerne når det gjelder *hva* de språklige trekkene signaliserer. Funnene mine hittil har vist at «kebabnorsk» er den mest hyppige brukte termen, men deltakerne bruker betegnelsen om nokså ulike språkvarieteter, slik som lavstatus-sosiolekt og -slang, «dårlig» og «uutviklet» norsk, og norsk med «aksent». Til tross for at funnene mine ikke gir en entydig forklaring på hvilken språklig praksis som diskuteres, antyder funnene mine hittil at den norske toleransen for språklig diversitet først og fremst gjelder variasjonen innenfor majoritetsspråket – og derav ikke norsk med innblanding fra minoritetsspråk. Dette er helt parallelt med Kulbrandstads (2006; 2007)

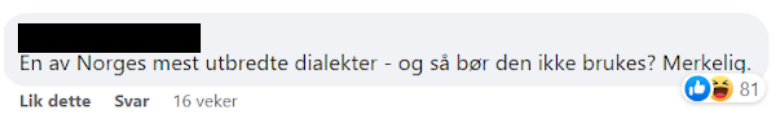
holdningsundersøkelser som viser at man i Norge er mindre tolerante overfor norsk med utenlandsk aksent enn ovenfor dialektal variasjon innad i majoritetsspråket.

6.2 *Nei til ekskludering, ja til mangfold og integrering*

Hittil har jeg gjort rede for hvilke ufordelaktige aspekt som blir forbundet med multietnolektisk stil, eller det vi kan kalle *problemorienterte* tilnærminger. Som tidligere nevnt har tilsvarende fremstillinger blitt avdekket av en rekke språkforskere, og kan dermed sies å representere de tradisjonelle holdningene til språkstilen. Samtidig finner jeg i mitt datamateriale at en stor gruppe nordmenn forsøker å utfordre disse oppfatningene. Synet de representerer, er altså en kontrast til de problemorienterte tilnærmingene, i den forstand at de er positivt innstilte til språkutvikling, samtidig som de fremhever viktigheten av å ikke skape skiller mellom mennesker basert på språk og identitet.

6.2.1 *Legg bort språksnobberiet!*

Tidligere i analysen har vi sett at Sunders oppfordring om å «legge bort kebabnorsken» støttes av mange. Vi finner imidlertid like mange som kritiserer et slikt syn, der særlig én kommentar har vist seg som et viktig funn:

Kommentar (14)

Her ser vi at denne kommentaren har fått 81 *likes* og *latterfjes* og vekker dermed et betydelig engasjement. En finner dessuten lignende utsagn av andre, der én skriver «En dialekt er en underkategori av et språk, som benyttes av en spesifikk demografisk gruppe. Disse gruppene kan defineres gjennom geografisk tilhørighet, sosial tilhørighet og/eller andre faktorer. Multietnolekt er altså en form for dialekt». Vi ser altså en tendens til at språkstilen er i ferd med å bli oppfattet som en variant av norsk – av enkelte grupper vel og merke. Dette kan ses i sammenheng med Ims' (2013) og Hårstad og Opsahls (2013) funn, der de antyder at språkstilen er i ferd med å bli et akseptert register innen majoritetsspråket i Oslo, i alle fall i delene av byen der språkstilen er typisk brukt blant ungdommer.

Oppfatningen om at språkstilen er en variant av norsk, blir også diskutert i kommentaren under.

Legg bort språknoberiet, elitismen, den underliggende rasismen og den lingvistiske ignoransen, så blir verden et så mye bedre sted. Trist å se minoriteter skyte seg selv i foten med slike internaliserte fordommer/etnosentrisk holdninger. (Psst: Det heter for øvrig "multietnolekt" på "godt norsk.")

Lik dette · Svar · 6 veker

Kommentar (15)

Som vi ser av antall *likes* og *hjerter* (112) denne kommentaren har fått, er også dette et tema som engasjerer deltakerne. Vi ser dermed en slags mot-trend til at nordmenn ønsker et oppgjør mot etablerte lingvistiske og sosiale stereotypier knyttet til multietnolektisk stil. Det fremstår spesielt interessant at deltakeren her korrigerer Sanders bruk av termen «kebabnorsk» ved å si at det heter *multietnolekt* på «godt norsk». Det kan med andre ord se ut til at multietnolekt er i ferd med å få en plass som term blant lekfolk. Bruken av «kebabnorsk» blir også kritisert av en annen deltaker som forteller at «Det er krenkende på flere måter å kalle noe for ‘kebabnorsk’. Ha litt forståelse for andre kulturer. Det finnes mange utledninger som lager kebab og snakker perfekt norsk. Det finnes også norske folk som lager kebab». Tidligere i analysen viser jeg nettopp hvordan termen «kebabnorsk» oppleves stigmatiserende, og enkelte ser derfor behovet for en mer lingvistisk presis term. Oppfordringen om å «legge bort språknoberiet» blir også tydelig fremhevet av deltakeren nedenfor, som dessuten er personen bak studiens tittel: «wallah du tror gora folka skal se på deg som om du er verdt mer eller? Bare fordi du kan snakke snobbete norsk».

Pick me inderjæt din slitne løk wallah du tror gora folka skal se på deg som om du er verdt mer eller? Bare fordi du kan snakke snobbete norsk, vi kan prate norsk akkurat som ola og kari, vi gjør det også når vi er på jobb og i det profesjonelle yrkeslivet. Bortsett fra det så ser jeg ingen grunn til at noen skal kritisere hvordan vi kommuniserer med hverandre.

Kommentar (16)

Ettersom deltakeren refererer til «vi», altså brukerne av multietnolektisk stil, kan det se ut til at vedkommende selv er bruker av den språklige praksisen. Vi ser flere eksempler i dette innlegget på diskursmarkører som er karakteristiske for den språklige praksisen, slik som *wallah*, *jæt* (opprinnelig *jette* som betyr ‘å dra’ eller ‘å stikke’) og *gora* (skjellsord som brukes for å omtale ‘hvite’ personer). Kommentaren gir et godt bilde på hvordan brukere av multietnolektisk stil er i stand til å foreta *kodevekslinger* som innebærer at språkbrukerne tar i bruk trekk fra de språkene de kan – i visse sammenhenger og til ulike formål (Svendsen 2021: 72). I begynnelsen av kommentaren blir det tatt i bruk multietnolektiske trekk for å kritisere Sanders oppfordring om å legge bort «kebabnorsken», mens det på slutten blir brukt tradisjonell norsk for å

understreke at man som språkbruker av denne stilen kan prate norsk «akkurat som ola og kari» i arbeidslivet.

6.2.2 Ungdommer tilpasser seg den sosiale situasjonen

Argumentet om at ungdommer tilpasser seg den sosiale situasjonen, deles av mange i kommentarfeltet. En av deltakerne forteller at «Det er forskjell på dialekt og sosiolekt. Jeg snakker jo ikke med bestemor på samme måte som jeg gjør meg kamerater.» En annen deltaker gir følgende oppfordring: «La ungdom få være ungdom, jeg snakka 'kebabnorsk' i tenåra pga jeg bodde på Oslo østkant. Jeg snakker det jo ikke nå lengre». Antallet *likes* (78) på kommentaren under, viser at mange nordmenn er bevisste på at språkbrukerne tilpasser seg:

Eh. Dette er et ikke-problem. De som snakker kebabnorsk kan lett legge om i situasjoner som krever det. Mange snakker en sosiolekt med venner og mer konservativt på jobb for eksempel. Så kjedelig det hadde vært hvis språket ikke kunne lekes med!

Lik dette Svar 7 veker Endra

Kommentar (17)

Innenfor dette synet er det med andre ord bred enighet blant deltakerne om at språkstilen er en sosiolekt som brukes i bestemte sosiale situasjoner, og at ungdommer «legger bort» den språklige praksisen i situasjoner som krever det. Denne oppfatningen utdypes ytterligere i en kommentar skrevet av en deltaker som er oppvokst på Tøyen i Oslo:

Oppvokst på Tøyen. Vi snakket såkalt kebabnorsk med venner og "dannet" norsk hjemme. Tror ikke noen i familien min vet hvor "jalla" vi snakket med venner. Språk er kultur, sosial tilhørighet og identitet. kebab norsk representerer mangfoldet på Oslo øst. Oppegående, utdannede unge voksne trenger ikke et debatt innlegg til å forstå om at de må snakke "dannet" norsk når de kommer på jobbintervju. Og til de kommer til det punktet i livet, la ungdom være ungdom med sin egen identitet og felles tilhørighet. Husk at vi med minoritetsbakgrunn speiler og tilpasser oss mye bedre verden rundt oss og selskapet vi er, enn de som kun har en kultur å forholde seg til. Snakket kebabnorsk hele dagen og fikk fem på både norsk muntlig og skriftlig. La ungdom være ungdom! Oslo øst ❤️

Lik dette Svar 6 veker

Kommentar (18)

Kommentaren er en klar motstemme til de problemorienterte tilnærmingene som legger vekt på at brukere av «kebabnorsk» bare har *en* stil, og at de vil bruke denne stilen i alle sosiale situasjoner. Som vi ser, gir deltakeren her eksplisitt uttrykk for at det i ungdomstiden ble snakket «kebabnorsk» med venner og «dannet» norsk hjemme. Deltakeren påpeker dessuten at hen fikk god karakter i norskfaget, til tross for at det ble snakket «kebabnorsk hele dagen». Kommentaren forsøker altså å bryte ned fordommer mot språkstilen, og da særlig oppfatningen

om at brukere av «kebabnorsk» mangler norskspråklige ressurser og kompetanse.

Det kan dermed se ut til at en sosialkonstruktivistisk forståelse av identitet ligger underforstått i mange av kommentarene. Som tidligere nevnt innebærer det at man forstår identitet som noe dynamisk som man konstruerer i interaksjon med andre mennesker i sosiale sammenhenger. Innenfor dette perspektivet blir altså multietnolektisk stil oppfattet som en språklig ressurs som ungdommer bruker for å *skape* deres egen identitet, eller for å sitere en av deltakerne: «Vær den du er og bruk språket slik det passer for deg – og aldri ‘skjul din sosiale bakgrunn’ for ‘å ta en større plass i samfunnet’». Kommentaren under gir også en god forklaring på at språkstilen først og fremst brukes som en identitetsmarkør blant ungdommer:

██████ tja, det er vel mer ungdommer som forsøker å markere at de ikke er like dølle som de voksne, jeg har enda til godes å møte en 40 åring opprinnelig fra Pakistan eller Somalia som sier "Wallah! Ungen min tæsja ikke den capsen ass!" men jeg hører støtt og stadig lignende fra mine elever, både med og uten norsk opprinnelse. Det handler nok mer om å ha tilhørighet til de rundt seg, å ha noe felles, enn det har med å distansere seg fra andre. Og mesteparten av slangen legger man av seg når man blir voksen, selv om det å bli voksen nok er individuelt, sånn aldersmessig 😊

Lik dette Svar 6 veker

Kommentar (19)

Her ser vi at *aldersavhengig variasjon* blir løftet frem som et viktig aspekt, som innebærer at språktrekk kan være knyttet til visse *faser* av livet, og at språkbrukerne endrer språklig atferd når de går over i en annen livsfase (Hårstad 2010: 87). Ifølge deltakeren er altså «kebabnorsk» en stil som høyst sannsynlig er i bruk i visse faser av livet, og da nærmere bestemt ungdomstiden, mens språkbrukerne endrer språklig atferd etter hvert som de blir eldre. Deltakeren setter det hele på spissen ved å vise et oppdiktet eksempel på en 40-åring som sier «Wallah! Ungen min tæsja ikke den capsen ass!»

Videre understrekes det at ungdommer bruker en slik stil for å «markere at de ikke er like dølle som oss voksne». Dette kan ses i sammenheng med det Hårstad (2010: 230) beskriver som «en måte å opponere mot etablerte normsystemer på». Han forklarer at multietnolektisk stil blir oppfattet som et *protetsspråk*, der språkbrukeren snakker «feil» for å *bryte* med anerkjente strukturer, og fremviser på den måten en alternativ sosial orden (Hårstad 2010: 230).

En annen interessant bemerkning med kommentaren over, er at deltakeren jobber som lærer og har erfaring med ungdommer – både med og uten norsk bakgrunn – som bruker multietnolektisk stil. Felles for deltakerne på dette feltet er altså at de har erfaring med språkstilen. Enkelte deltakere ser ut til å selv ha vært brukere av den språklige praksisen, mens andre kjenner ungdommer som bruker språket. Folks holdninger avhenger naturligvis av egne

erfaringer med, og kompetanse i ulike former for flerspråklighet (Hårstad & Opsahl 2013: 109), og vil dermed være en avgjørende faktor for hvordan vanlige folk betegner, gjenkjenner og vurderer multietnolektisk stil.

6.2.3 *Språket vil alltid utvikle seg*

Samtidig som datamaterialet mitt viser at mange nordmenn er skeptiske til språkendringer, finner en deltaker som anser disse endringene som noe nytt og spennende. Som vi ser av antall *likes* (98) kommentaren under har fått, er det mange som er enige i at språklig utvikling både er «interessant» og «morsomt».

Sosiolekter finnes i alle grupper, og utviklingen og bruken er både interessant og morsom. Det er ikke noe galt å tilhøre ei gruppe?
Men - i såkalt offisielt nyhetspråk har en mal, en språknormal som følges, både på nynorsk og bokmål. Og innen disse normalene er det helt greit å bruke sin egen språktone, eller aksent.
En sosiolekt er altså ikke et allment språk som forstås av alle.

Lik dette Svar 7 veker

98

Kommentar (20)

En annen deltaker forteller: «Jeg hadde også sterke meninger om språkets forfall, men jo mer jeg lærte, jo mer skjønnte jeg at språk er noe som er i konstant forandring, og at det som anses som feil i dag kan være morgendagens normative språkbruk». Igjen ser vi at ens egen kompetanse om språk spiller en viktig rolle for hvordan en oppfatter språklige praksiser som multietnolektisk stil. Kommentaren nedenfor fremhever også at kunnskap er nødvendig for å motvirke språklig skepsis og motstand, og gir en slags oppsummering av kommentarene som utfordrer de tradisjonelle holdningene til multietnolektisk stil.

Kebabnorsk var oppe som tema i Linda Eides "Språksjov". Der kom det frem at det er noe som brukes av ungdommen og at de som snakker kebabnorsk slutter med det når de blir eldre. Så dette er altså en problemstilling som ikke eksisterer.

Med det sagt er det en farlig vei å gå inn på hvis man skal diktere hvordan mennesker prater. Det har vært gjort før, med blant annet oss fra Nord-Norge. Skal man tvinge mennesker bort fra sine røtter og sin identitet?

Heldigvis er språket i konstant utvikling og den utviklingen tar ingen hensyn til hva noen måtte mene er korrekt. Det er bare å se på hvordan flere og flere i dag bruker engelske ord i daglig tale. Det har blitt så vanlig at ingen lengre bryr seg. Språket vårt er satt sammen av ord hentet fra all verdens hjørner, og slik kommer det bestandig til å være.

Lik dette Svar 6 veker

125

Kommentar (21)

For det første legger denne gruppen vekt på aldersavhengig variasjon, i den forstand at «kebabnorsk» er en språklig praksis som brukes av ungdommer, men som brukerne legger fra seg når de blir eldre. I tillegg påpeker de viktigheten av å ikke skape skiller mellom mennesker

basert på språk og identitet, og er dermed en tydelig motstemme til tilhengerne av «oss» versus «dem». De legger vekt på at samfunnet må bli mer tolerant og inkluderende ovenfor nye språk og språkvarieteter, deriblant multietnolektisk stil. Fellesnevneren for deltakerne i denne gruppen er at de de er oppmerksomme på at språket alltid vil endre seg. De stiller seg nysgjerrige til den språklige utviklingen som multietnolektisk stil er et resultat av og anser språkstilen som noe nytt og spennende. Gruppen kan med andre ord sies å representere en *mulighetsorientert fløy*.

Vi ser altså at deltakerne i denne gruppen anser multietnolektisk stil som en språklig ressurs, eller mer presist som en ettertraktet lingvistisk kapital. Et slikt syn på språkstilen fremstår dermed som en klar motsetning til de foregående perspektivene som gir uttrykk for at språkstilen er lite verdifull. Funnene mine viser med andre ord at språkstilen tillegges skiftende lingvistisk kapital. Blant deltakerne på feltet som tillegger multietnolektisk høy verdi, finner vi mange som selv gir uttrykk for å være eller har vært brukere av språkstilen – en korrelasjon som tidligere har blitt avdekket av språkforskere (f.eks. Hårstad & Opsahl 2013; Ims 2013). Tidligere forskning (Hårstad & Opsahl 2013: 113) viser nettopp at det eksisterer et alternativt lingvistisk marked, et gatemarked, der multietnolektisk stil har høy markedsverdi. I en del ungdoms- og hiphopmiljøer blir multietnolektisk stil tillagt høy prestisje og status, og sosial kontekst er slik sett en viktig faktor for hvorvidt de samme språklige trekkene oppfattes som en språklig ressurs eller et sosialt hinder (Ims 2013: 10). Samtidig viser funnene mine at språkstilen tillegges høy verdi også på andre lingvistiske markeder – altså *utenfor* de aktuelle språkmiljøene. Dette tyder på at det har begynt å skje en holdningsendring hos mange på dette feltet, noe som er et nytt og interessant bidrag til forskningsfeltet.

6.3 Humoristisk virkemiddel

Et annet område der deltakerne viser stort engasjement, er det humoristiske aspektet knyttet til multietnolektisk stil. Som tidligere nevnt møter vi i serien *Førstegangstjenesten* Herman Flesvigs fiktive karakter, Ola Halvorsen, som er en overdrevet fremstilling av norske ungdommer som bruker språkstilen. En finner flere kommentarer som trekker frem det humoristiske ved en slik karakter, og at bruk av multietnolektisk stil nettopp er en måte å *leke* med det norske språket på, illustrert i følgende to kommentarer:

Men kjære... Dette er en humorserie 😊 Det er jo ursoromt med hans kebabnorsk. Det å sette det på spissen, er jo hele poenget.

Lik dette Svar 6 veker

Kommentar (22)

Dialekter og stereotyper har alltid vært en del av god humor. Jeg jobber i forsvar og kjenner meg selv godt igjen i enkelte av de overdrevne trekkene hos befalet og ler godt av dette . (rikignok mye bedre i sessong 1:). Her synes jeg man istedenfor å bli så innmari støtt prøve å se humoren i det. Kanskje det til og med er sunnt at ungdom som legger til seg litt "kebabnorsk" er en prototype det kan fleipes med som alle oss andre. .. Det er faktisk mye værre å hete Sondre for tiden 😊 😊

Lik dette · Svar · 6 veker

Kommentar (23)

Her ser vi at «kebabnorsk» blir oppfattet som en språklig ressurs og som en variant av norsk, heller enn mangelfull språkkompetanse. Samtidig fremheves viktigheten av å kunne leke med språklige stereotyper, uavhengig om det dreier seg om «kebabnorsk» eller dialekter. Denne oppfatningen deles av flere deltakere, der en skriver «Folk får prate som de vil, gir artige situasjoner som vi kan le av i ettertid». Under ser vi en annen deltaker som fremhever mulighetene som ligger i en multietnolektisk stil.

Jeg kan snakke norsk uten problem! Og sier ofte Wallah! Lol
Men mest for å være morsom 🤪
Kebab Norsk er Digg!

Kommentar (24)

Deltakeren som har skrevet kommentaren forteller at hen bruker diskursmarkører som er typiske for «kebabnorsk» i sitt språklige repertoar. Det som imidlertid fremstår som interessant er at deltakeren bruker «kebabnorsk» for å være *morsom*. I mitt datamateriale ser vi altså en tendens til at det humoristiske aspektet ved språkstilen gir høy verdi, noe som synliggjøres ytterligere i kommentaren under. Det kan se ut til at den første skribenten forsøker å fremstå morsom gjennom ordvalget sitt, som dessuten antyder kjennskap til multietnolektisk stil (jf. diskursmarkøren *wolla*).

Wolla jeg lover dette er wackeste kronikken ever. Helt skækk fra begynnelsen til slutten.

Lik dette · Svar · 6 veker

Hva behager? 🤪

Lik dette · Svar · 6 veker

Jeg elsker deg 🍷 #konge

Lik dette · Svar · 6 veker

beste kommentaren

Lik dette · Svar · 6 veker

Beste 🤪

Kommentar (25)

Ettersom kommentaren består av trekk som antyder kjennskap til multietnolektisk stil, er det mulig å anta at den er ment som et slags humoristisk «stikk» mot Sunders problemfokuserende syn på språkstilen. Denne antagelsen blir dessuten forsterket av at kommentaren fikk 682 *likes* og *latterfjes*, i tillegg til flere oppmuntrende svar, som «Jeg elsker deg!<3 #konge» og «beste kommentaren». Vi ser dermed at det eksisterer en utbredt oppfatning om at multietnolektisk stil er en måte å leke med det norske språket på, som kan gi artige situasjoner både for de aktuelle språkbrukerne og for den store utgruppen. En lignende oppfatning finner vi i Hårstads (2010) studie, der flere av informantene påpeker at de grenseoverskridende trekkene som språkbrukerne benytter seg av «bare er på kjødd» eller «for artig». I så måte konkluderer Hårstad (2010: 231) med at disse grenseoverskridende trekkene inngår i en spøkefull og humoristisk lek med fremmed språkmateriale. Som en forlengelse av foregående perspektiv, ser vi altså at språkstilen tillegges høy verdi blant deltakerne som anerkjenner språkstilens humoristiske effekt, og igjen fokuseres det på *mulighetene* som ligger i en slik språklig praksis.

Det ser ut til at Herman Flesvigs karakter, Ola Halvorsen, har spilt en viktig rolle for en slik oppfatning. Med andre ord vil stilisering – overdrevne fremstillinger av gitte språk og språkbrukere – også kunne bidra til å bryte ned allerede etablerte lingvistiske og sosiale stereotypier. Det at karakteren Ola Halvorsen på den ene siden blir fremstilt som en arketypisk ung hvit mann med norskspråklig bakgrunn – og på den andre siden assosieres med «kebabnorsk», «flerkulturell» rapping, kriminalitet og mangel på kjennskap til norske preferanser – er noe av det som skaper en humoristisk effekt. Som funnene mine viser, ser det ut til at deltakerne på dette feltet kjenner igjen denne parodierte fremstillingen av «etnisk» norsk ungdom som prøver å fremstå som en tøff, «flerkulturell» «gangsterskikkelse» og ser det humoristiske i en slik karakter, noe som er en forutsetning for at stilisering skal være vellykket. Innenfor dette perspektivet anser man multietnolektisk stil som et verktøy som brukes for å skape en bestemt type identitet, og igjen ser vi at en sosialkonstruktivistisk forståelse av identitet ligger underforstått i mange av kommentarene.

En interessant implikasjon for videre forskning på temaet, er å undersøke grundigere hvordan stilisering kan bidra til både å bekrefte og forsterke, men også utfordre allerede etablerte språklige og sosiale stereotypier knyttet til multietnolektisk stil.

7.0 Avsluttende drøfting

Kebabnorsk er kultur, like mye som Grandiosa. Bare gi det tid nok. Og kjærlighet. Snart folkets favoritt!

-Deltaker i kommentarfelt

Kommentaren over forklarer at holdninger til «kebabnorsk» endrer seg over tid, i tillegg til at ens egne erfaringer med språkstilen har betydning for hvordan en gjenkjenner, betegner og vurderer den språklige praksisen. Tidligere forskning (fra perioden 2000 til 2015) viser at multietnolektisk stil blir ansett som verdifull innenfor de aktuelle ungdomsmiljøene, mens den blir ansett som en lite ettertraktet kapital utenfor miljøene. Funnene mine antyder imidlertid at det har begynt å skje en utvikling og endring i nordmenns holdninger til multietnolektisk stil der «vanlige folk» i økende grad utfordrer de tradisjonelle maktforholdene som blir tolket inn i bruk av språkstilen. I denne avsluttende delen vil jeg oppsummere analysens viktigste funn, og vise at studiens problemstilling er blitt besvart, altså: *Hvilke forestillinger, ideologier, syn og oppfatninger kommer til uttrykk i nordmenns omtaler av multietnolektisk stil?*

Funnene mine viser at «kebabnorsk» fremdeles er den mest brukte betegnelsen blant lekfolk. Analysen viser imidlertid at én og samme term brukes om nokså ulike språklige fenomener – som mangelfull språkkompetanse og begrenset repertoar av en, som lavstatus-ungdomsslang av en annen, som språklig ressurs og identitetsmarkør av en tredje og som et fullverdig språk av en fjerde.

«Kebabnorsk» har tradisjonelt blitt oppfattet som mangelfulle norskspråklige ressurser og kompetanse, som bryter med det tradisjonelle norske språket, og dette problemorienterte synet viser seg fortsatt som fremtredende i det norske samfunnet. En viktig forklaringsfaktor i så måte, er at mange nordmenn har en oppfatning om at brukerne av «kebabnorsk» bare har *en* stil, og at de vil bruke dette språket også i arbeidslivet.

Termen «kebabnorsk» er fremdeles tydelig ladd, og fremstår stigmatiserende så vel som fremmedgjørende. Dette kommer tydeligst til uttrykk i kapittel 5. Felles for denne gruppen er at kulturimpulser utenfra blir tolket som en trussel mot norsk språk og kultur. Som vi har sett, reproducerer slike diskurser språkideologiske forestillinger om et «rent» og «korrekt» språk, som bør holdes unna «fremmede» elementer. «Kebabnorsk» anses av disse deltakerne som noe fremmed som bryter med det riktige språket. Analysen viser at ordet «kebab» brukes som en

tydelig motsetning til «det norske», og deltakerne forbinder «kebabnorsk» med innvandrere i sin alminnelighet, arbeidsledighet og muslimer.

Samtidig viser analysen at mange nordmenn utfordrer de tradisjonelle oppfatningene om multietnolektisk stil, gjennom et såkalt mulighetsorientert syn. Som jeg har vist, blir multietnolektisk stil oppfattet som en språklig ressurs som ungdommer bruker for å forme sin egen identitet, og som brukes i bestemte sosiale situasjoner. Studien viser at mange nordmenn er oppmerksomme på at multietnolektisk stil er en språklig praksis som brukes i ungdomstiden, men som brukerne legger fra seg når de blir voksne. Analysen viser dessuten at mange nordmenn ønsker et oppgjør med termen «kebabnorsk», og deltakerne diskuterer hvilken betegnelse som er den mest adekvate (se kapittel 6). Termer som *sosiolekt*, *slang* og *dialekt* er særlig gjennomgående, men *multietnolekt* blir også tatt i bruk. Vi ser altså at språkstilen blir oppfattet som et akseptert register innen majoritetsspråket av mange.

Det at lekfolk har begynt å benytte slike faglige termer om språkstilen, viser med andre ord at sociolingvistisk forskning har hatt betydning for folks forståelse for og oppfatninger om den språklige praksisen. Samtidig ser vi at kritisk samfunnsforskning er nødvendig for å bryte ned språklige og sosiale stereotyper knyttet til multietnolektisk stil, der blant annet Ims (2014) og Svendsen (2014) har analysert disse mekanismene.

Helt til slutt vil jeg nøste opp tråden fra begynnelsen av oppgaven, ved å vise til et intervju *Dagsavisen* gjorde med Chirag, der rapperen forklarer betydningen bak låtene fra «Omar Sheriff»-konseptet:

Jeg har for første gang skrevet musikk uten å tenke at jeg må være tolk. Det er det beste og skumleste med dette prosjektet for min del. Kanskje blir ikke rapping ordentlig bra før man tar av den tolkhatten. Derfor er ordflommen full av språklige detaljer som ikke alle vil skjønne umiddelbart. Men for all del, det er lov å spørre. Kanskje derfor er dette et viktig kulturelt bidrag. Begynnelsen på at dette i mainstreamen også kan være en måte å være norsk på. Uten å unnskyldte seg selv og først si: «Her er en kebabnorsk ordliste». (Rakvaag 2022)

Chirag understreker med andre ord musikkens betydning for å bryte ned fordommer mot andre måter å snakke norsk på, eller det han omtaler som «kebabnorsk». Han mener at låtene deres handler om å anerkjenne at nordmenn snakker «alt fra urdu til albansk til arabisk til somalisk» (Rakvaag 2022), der hensikten er å anerkjenne at vi er et flerkulturelt samfunn, og at det derfor er naturlig at ord fra andre språk kombineres med norsk i ulike sammenhenger. Chirag utfordrer

dermed det som kan sies å være den tradisjonelle oppfatningen av en «norsk» identitet, og baner vei for at også innvandrerungdom kan finne sin naturlige plass i det norske samfunnet, med de språklige og kulturelle ressursene de har med seg.

LITTERATUR

- Blommaert, J. (2005). *Discourse – A critical introduction*. Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (1977). The economics of the linguistic exchanges. *Social Science Information*, 16(6), 645–688.
- Christensen, S. (2021, 26.04.). Norge i verdenstoppen i bruk av sosiale medier. *Kundeserviceavisen*. Digital versjon: <https://kundeserviceavisen.no/norge-pa-verdenstoppen-i-bruk-av-sosiale-medier/>
- De nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH). (2014, 18.12.). 2. Informert og fritt samtykke. *Publikasjon: Ethiske retningslinjer for forskning på Internett*. Digital versjon: <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/>
- Enebakk, V. (2015, 24.03.) Internettforskning – hva er rett på nett? Digital versjon: <https://www.etikkom.no/Aktuelt/Nyheter/2015/internettforskning--hva-er-rett-pa-nett/>
- Enersen, M. A. (2019). “*Det brenner på Oslo øst.*” “*Svenske tilstander*” i norske medier 2000-2018. Masteroppgave i nordisk. Universitetet i Oslo.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Garrett, P. (2010). *Attitudes to language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Glaser, B. G. & Strauss, A. (1967). *The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research*. Chicago: Aldine.
- Heller, M., Pietkäinen, S. & Pujolar, J. (2017). *Critical Sociolinguistic Research Methods: Studying Language Issues That Matter*. London: Routledge.
- Hårstad, S. (2010). *Unge språkbrukere i gammel by. En sosiolingvistisk studie av ungdoms talemål i Trondheim*. Ph.d.-avhandling. NTNU, Trondheim.
- Hårstad, S. & Opsahl, T. (2013). *Språk i byen: Utviklingslinjer i urbane språkmiljøer i Norge*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hårstad, S., Mæhlum, B. & van Ommeren, R. (2021). *Blikk for språk*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Ims, I. I. (2013). Språklig registerdanning og verditilskrivning: Betegnelser på nye måter å snakke norsk på i Oslo. *NOA norsk som andrespråk*, 29(2), 37–71.
- Ims, I. I. (2014). Alle snakker norsk. Språkideologi og språklig differensiering i mediene, *NOA norsk som andrespråk*, 30(1), 5-40.
- Irvine, J. & Gal, S. (2000). Language ideology and linguistic differentiation. I P. Kroskrity (red.), *Regimes of language*, 35-84.
- Kulbrandstad, L. A. (2015). Språkholdninger. *NOA – Norsk som andrespråk*, 30(1-2), 247-283.

- Mæhlum, B., Akselberg, G., Røyneland, U. & Sandøy, H. (2008). *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistik*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Mæhlum, B. (2011). Det «ureine» språket – Forsøk på en kultursemiotisk og vitenskapsteoretisk analyse. *Maal og Minne*, 1-31.
- Opsahl, T. (2009). “*Egentlig alle kan bidra!*” - en samling sosiolingvistiske studier av strukturelle trekk ved norsk i multietniske ungdomsmiljøer i Oslo. PhD-avhandling. Universitetet i Oslo.
- Quist, P. (2015). Konstruktion af “perkerdansk” og danskhed i online debatter om multietnisk ungdomsstil. *Danske talesprog*, 15, 173-192.
- Rathje, M. (2013). «sku alligevel ha købt penis forlænger creme :-)». Afvigelser fra retskrivningsnormen i kommentarfeltet på ekstrabladet.dk. I Schoonderbeek T. Hansen, T. Hougaard & P. Widell (red.), *14. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*, 333-354.
- Sayer, A. (2011). *Why Things Matter to People. Social Science, Values and Ethical Life*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Skrede, J. (2017). *Kritisk diskursanalyse*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* (2. utg.). Thousand Oaks: Sage.
- Svendsen, B. A. (2014). Kebabnorskdebatten. En språkideologisk forhandling om social identitet. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 14(1), 33-62.
- Svendsen, B. A. (2021). *Flerspråklighet – til begeistring og besvær*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tingstad, F. (2020). *Holdninger til multietnolekt. Fordommer versus interesse*. Bacheloroppgave i nordisk. NTNU, Trondheim.
- Toulmin, S. (2001). *Return to Reason*. Cambridge: Harvard University Press.
- van Ommeren, R. (2016) *Den flerstemmige språkbrukeren: en sosiolingvistisk studie av norske bidialektale*. Ph.d.-avhandling. NTNU, Trondheim.
- Aarsæther, F. (2010). The use of multiethnic youth language in Oslo. I P. Quist og B. A. Svendsen (red.), *Multilingual Urban Scandinavia*. New Linguistic Practices Bristol: Multilingual Matters, 111-126.

Debattinnlegg og reportasjer

Andersen, J. & Jerijervi, D. R. (2020, 16.06.). Trigger-sjef om “hvit” PR-bransje: - Vi er for dårlige, rett og slett. *Kampanje*. Digital versjon: <https://kampanje.com/byraledere-om-hvit-pr-bransje---vi-er-for-darlige-rett-og-slett/>

Castello, C. (2020, 20.06.). Samfunnsdebattant: - Oslo kommune må revurdere Geelmuyden Kiese. *Utrop*. Digital versjon: <https://www.utrop.no/nyheter/nytt/220818/>

Rakvaag, G. (2022, 28.01.). Når Karpe går i loop: Ny film og ny musikk. *Dagsavisen*. Digital versjon: <https://www.dagsavisen.no/kultur/2022/01/28/nar-karpe-gar-i-loop-ny-film-og-ny-musikk/>

Roness, S. (2022, 28.01.). Slik holder Karpe tunga rett i munn: - Det er kanskje usexy for noen å vite. *NRK P3*. Digital versjon: <https://p3.no/musikk-slik-holder-karpe-tunga-rett-i-munn-det-er-kanskje-usexy-for-noen-a-vite/>

Ruyter, Y. (2021, 01.12.). Hvorfor er det ikke akseptert å si “walla” på Dagsrevyen når dialekter er lov? *Aftenposten*. Digital versjon: <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/bGjP2l/hvorfor-er-det-ikke-akseptert-aa-si-walla-paa-dagsrevyen-naar-dialekter>

Sunder, R. (2021, 29. 11.). Legg bort kebabsnorsken! *Aftenposten*. Digital versjon: <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/legg-bort-kebabnorsken>

VEDLEGG: UTVIKLING AV TEMAER

Temaer	Empirinære koder
“Oss og dem”	<p>God artikkel som beskriver et økende problem i vårt samfunn</p> <p>Litt pussig at ordtaket “In Rome, do like the Romans” ikke gjelder lenger</p> <p>Det er et stammespråk noen utlendinger har introdusert</p> <p>Kebabnorsk også kalt gangsternorsk, typisk blant byens løse fugler i Oslo</p> <p>Er gangsternorsk og kebabnorsk det samme?</p> <p>Trist å høre norsk ungdom som legger om måten de formulerer seg på</p> <p>Kebabnorsk er en krenkelse av det norske språket</p> <p>Språk utvikles, men all utvikling er ikke nødvendigvis positiv</p> <p>Diskvalifiserende på linje med Fredrikstaddialekt</p> <p>Etniske nordmenn som snakker kebabnorsk er det værste jeg hører</p> <p>“Hvem bil og båt” burde vært tatt tak i før dette</p> <p>Andre dialekter er vanskeligere å forstå</p> <p>Foretrekker kebabnorsk over nynorsk</p> <p>Verre når folk snakker norsk og engelsk om hverandre</p>

Du kan si walla så mye du vil, men det er ikke sikkert det hjelper deg til å få jobber du ønsker

Walla hva enn det måtte bety har ingenting å gjøre på et norskspråklig program. I et land med så få mennesker er det viktig å bevare morsmålet

Det viser at vi har gått ned et lavere kulturelt og intellektuelt nivå når det kommer til språkbruk

«Konstant forandring» er det argumentet som PK-marxistene i akademia bruker i dag for å få den kulturelle degenereringen til å høres ut som en fin og naturlig ting

Å vanne ut det norske språket som er så fint er ikke greit

Det høres komplett idiotisk ut

Kleint, fordummende og bidrar ikke til å bedre ungdommenes norske språk

Vi har mange sære dialektord som aldri blir brukt i offentlige sammenhenger og jeg tenker kebabnorsk må gå i den samme boksen

Walla hører ikke hjemme i Norge

Gå som siviliserte folk, ikke med noe hijab og burka og snakk som alle andre

Kebabnorsk er ikke ordentlig norsk og snakker du sånn forstår ikke folk hva du sier. Er du på TV må du snakke så alle forstår, ellers får du bli hjemme å snakke med vennene.

“Kebabnorsk” er ikke norsk, men en måte å innlemme

	<p>arabisk i norsk språk i motsetning til dialekter som er språk fra ulike norske regioner</p> <p><i>Walla</i> bygger ikke på norsk kulturhistorie og er et religiøst ord fra Midtøsten</p> <p>Frekt å mene at kebabnorsk skal tolereres i Norge</p> <p>Det hører ikke hjemme i Norge</p> <p>Har en flyttet til Norge forventes det at man tilegner seg vårt språk</p> <p>Dialekt er urnorsk og fantastisk, kebabnorsk er aksent og ikke fantastisk, grøss!</p> <p>Når de skaper sin egen identitet så markerer jo det at de ikke har den samme norske identiteten som nordmenn har. Du har markert at du ikke er en av oss og da kan du ikke forvente å bli behandlet som en av oss.</p> <p>De som flytter til Norge må lære seg norsk</p> <p>Her skal vi ikke snakke om kebabnorsk i offentligheten, det er bare tull å snakke om boken "tante Ulrikkes vei" som har side på side med kebabnorsk ordliste</p> <p>Kronikkforfatteren skal påtvinge oss andre noe som passer henne og noen av våre nye landsmenn - nei takk!</p> <p>Nå er vel jobbønske sjelden noe stort problem uansett</p>
--	---

	<p>Hvilke ungdommer? De som står for all kriminaliteten sikkert</p> <p>Det er slike som deg som skaper innvandringsmotstand</p> <p>Sinnssykt kvalmt når en hvit gutt fra Oslo bruker ordet, det får vedkommende til å fremstå som mindre begavet</p>
<p>Språk og avmakt</p>	<p>Å bli dårligere i grammatikk og kopiere kebabnorsk er en uvane</p> <p>Språkbevisst og samfunnsbevisst forfatters råd til ungdommen, og for alle som ønsker å bli tatt seriøst og komme seg opp og frem</p> <p>Å kunne landets språk er helt nødvendig for å kunne velge livsløp</p> <p>Fornuftig dame, språk er absolutt nødvendig å beherske</p> <p>Selvsagt vil norske arbeidsgivere prioritere noen som både forstår og blir forstått, og slurvete kebabnorsk viser en lav tilpasningsgrad i arbeidslivet</p> <p>Hvis man skal få seg ordentlig jobb bør man snakke vanlig norsk</p> <p>Du mister din troverdighet ved å snakke slang</p> <p>Det handler om å komme seg inn i arbeidslivet</p> <p>Forventer at det på NRK snakkes kun normert norsk</p> <p>Standarder, etablerte sannheter, rett og galt, bra og dårlig</p> <p>Kebabnorsk kjennetegnes ofte av hyppig bruk av helt</p>

	<p>feil måter å bygge opp setninger på</p> <p>Snakke korrekt, effektivt, tydelig og uten at følelsene til formidleren skal ta for mye fokus</p> <p>Gode råd i kunsten å bli tatt seriøst og komme seg opp og frem i samfunnet</p> <p>Hun viser et nøkternt bilde på virkeligheten; man bruker ulikt språk i møte med ulike mennesker.</p> <p>Dersom jeg ikke skulle stille krav til kommunikasjon på vegne av våre kunder, vil vi fort miste vårt forretningsgrunnlag.</p> <p>Er verre når etnisk norske ikke behersker norsk</p> <p>Å gjøre seg forstått bør veie tyngre enn å skulle snakke «kebabnorsk» eller andre varianter bare på tross</p> <p>Sosiolekt som signaliserer alt annet enn faglig kompetanse og intellektuell seriøsitet både i inngruppen og i den store utgruppen</p> <p>Hvorfor? Fordi alle skal kunne forstå det som sies og skrives i våre medier, enkelt og greit</p> <p>Slangpreget ungdomsspråk vil ikke funke på arbeidsplasser, men ungdommer tilpasser seg</p>
--	---

Temaer	Empirinære koder
<p>Humoristisk virkemiddel</p>	<p>Wolla jeg lover dette er wackeste kronikken ever</p> <p>Folk får prate som de vil, gir artige situasjoner som vi kan le av i ettertid</p> <p>Dialekt og ironi må være lov</p> <p>Men kjære, dette er en humorserie. Det er jo urmorsomt med hans kebabnorsk</p> <p>Dialekter og stereotypier har alltid vært en del av god humor. Kanskje det til og med er sunt at ungdom som legger til seg litt "kebabnorsk" er en prototype det kan fleipes med som alle oss andre.</p> <p>Jeg kan snakke norsk uten problem og sier ofte Wallah! Men mest for å være morsom. Kebabnorsk er digg!</p> <p>Kebabnorsk er heftig</p> <p>Flesvig har gjort en god jobb i å gjøre kebabnorsk kult og ufarlig</p> <p>Han er komiker og Ola er en karakter, hele sjarmen er den rollen</p> <p>Kebabnorsk er supersjarmerende, må ta vare på den!</p>
<p>Nei til ekskludering, ja til mangfold og integrering</p>	<p>De som snakker kebabnorsk, kan lett legge om i situasjoner som krever det. Kjedelig hvis språket ikke skal kunne lekes med!</p> <p>Det er forskjell på dialekt og sosiolekt. Jeg snakker jo ikke med bestemor på samme måte som jeg gjør med kamerater</p> <p>Begge kronikkforfattere har noen poeng hver, men ingen vil ta innover seg at mennesker tilpasser språket sitt til hvor vi er og hvem vi snakker til. Ungdom er superflinke på disse kodeskiftene.</p> <p>Ungdommene som behersker kebabnorsk bruker det</p>

blant venner, ikke med «utenforstående». Litt flaut at de fleste ikke skjønner det.

Bruke begge språk bevisst i rette sammenhenger

Kebabnorsk er en type “slang” man prater med venner, og man er fullstendig i stand til å snakke “vanlig” norsk når det trengs

La ungdom få være ungdom, jeg snakka kebabnorsk i ungdomsåra pga jeg bodde på Oslos østkant, men snakker det ikke nå lenger

Legg bort språksnobberiet, elitismen, den underliggende rasismen og den lingvistiske ignoransen. Det heter forøvrig “multietnolekt” på “godt norsk”.

Småborgerlig og smålig menneske som får meg til å ønske jeg hadde en mer markert dialekt eller sosiolekt

Alle arbeidsgivere forventer ikke en perfekt vestkant-sosiolekt

Krenkete må bli skviset ut på samme måte som Hans Geelmuyden

Sosiolekter finnes i alle grupper, og utviklingen og bruken er både interessant og morsom. Det er ikke noe galt i å tilhøre ei gruppe?

Problematisk dersom visse talemåter ikke er velkomne i visse arbeidsmiljøer

Ikke greit å diktere hva andre skal ha lov til å si eller hvordan en skal uttrykke seg

Spar meg for elitens moralpreken

Klasseforakt, så enkelt

Jæt dine slitne løk, wallah tror du gora folka skal se på deg som du er verdt mer bare fordi du kan snakke snobbete norsk?

Hva er problemet med "kebabnorsk"? Da må man legge vekk dialekter i samme slengen. Det kaller jeg diskriminering.

Følg råda i kronikken om du vil ha et språkfattig samfunn

Krenkende å kalle noe for "kebabnorsk". Ha litt forståelse for andre kulturer.

Vær den du er og bruk språket slik det passer for deg og aldri skjul din "sosiale bakgrunn" for å "ta en større plass i samfunnet"

Bør ha rom for kebabnorsken også i viktige posisjoner

En av Norges mest utbredte dialekter bør få brukes

Brukes av ungdommen og slutter med det når de blir eldre. Farlig hvis man skal diktere hvordan mennesker prater. Heldigvis er språket i konstant utvikling

Kebabnorsk er kultur, like mye som Grandiosa

Språk er kultur, sosial tilhørighet og identitet

Språket vannes ikke ut, det vokser

Språket er i konstant forandring og det kan ikke du eller noen andre gjøre noe som helst med

Kebabnorsk er en sosiolekt som brukes av norskfødte så vel som utenlandsfødte

Å snakke om et lavere kulturelt og intellektuelt nivå som følge av noen lånord og litt særegen grammatikk er noe de fleste lingvister ikke ville gjort

	<p>Jeg hadde også sterke meninger om språkets forfall, men jo mer jeg lærte, jo mer skjønnte jeg at språk er noe som er i konstant forandring, og at det som anses som feil i dag kan være morgendagens normative språkbruk</p>
--	---

På tide at kebabnorsk blir en anerkjent offisiell dialekt

MASTEROPPGAVENS RELEVANS FOR LÆRERYRKET

Denne oppgaven er relevant for lektorutdanningen i nordisk på flere måter. I overordnet del av LK20 legger Utdanningsdirektoratet vekt på at skolen skal bidra til at elevene kan ivareta og utvikle sin egen identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap (Utdanningsdirektoratet 2020). Gjennom å øke elevenes bevissthet om mulighetene som ligger i språket, og hvordan stiler som multietnolektisk stil kan brukes som en språklig ressurs og som en identitetsmarkør, kan elevene utvikle forståelse og åpenhet for andre språk, og lære å verdsette mangfold i samfunnet.

Prosjektet har utviklet seg til å bli et tverrfaglig prosjekt som baserer seg på sosiolingvistik, så vel som sosiologi og sosialantropologi, noe jeg vil kunne dra fordel av i rollen min som norsk- og samfunnsfagslærer. Det vil for eksempel kunne egne seg godt i et tverrfaglig prosjekt mellom norsk og samfunnskunnskap, der elevene blir gjort oppmerksomme på at språk har stor påvirkningskraft på samfunnet, og omvendt. Studien har vist seg som spesielt nyttig når det gjelder hvilke maktforhold som tolkes inn i språk, og hvordan disse både blir reproduert og motarbeidet gjennom ulike diskurser. Ved å øke elevenes bevissthet rundt dette, vil elevene få kunnskap om hvordan aktiv deltakelse i samfunnsdebatten både kan produsere samfunnsforhold, men også skape endringer.

